

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК I

ВІННІПЕГ, МАН., ГРУДЕНЬ, 1924

ЧИСЛО 9

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

ТРОПАР.

Рожество Твоє, Христе Боже наш, возсія мірови світ разума, в нем бо звіздам служашій звіздою учахуся, Тебі кланялися Солнцу правди, і Тебе видіти с висоти Востока, Господи, слава Тебі.

НАШИМ ЧИТАЧАМ, ПРИЯТЕЛЯМ І ПРИХИЛЬНИКАМ ТА ВЗАГАЛІ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВИ ЖЕЛАЄМО ВЕСЕЛИХ СВЯТ РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГО І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ.

КОНДАК.

Діва днесь присущественнаго раждаєт, і земля вертеп неприступному приносять, Ангели с пастирми славословять, волсви же со звіздою путешествують, нас бо ради родися от роча младо предвічний Бог.

НА РІЗДВО.

(За Джіовані Папіні-м).

Ісус народився в стайні, в дійсній стайні, а не в ясній і обширній кружганку, як се представляють тепер християнські малярі, неначе соромлячись, що Бог родився в місці нужди і злиднів...

Стайня є домом, а радше вязницею для звірят, які працюють для людей. Стайня — з чотирох стін, з брудною долівкою, вкрита плоским камінням — се було перше місце перебування Богочоловіка. Одиноке чисте місце в стайні — се ясла з запашною травою і вони були першою коліскою для Сина Божого. Так, в звичайній злидній стайні пізніше переслідували і розпняли звірі в людських поні, вовк і темній родився Ісус, Син Божий; Той, котрого стаття, Той отримав від невинних звірат першу прислугу.

Христом народився в стайні не випадково. Бо щож представляє собою сей світ, як не одну велику стайню, де люде качаються і розкошують в багні розпусти і гріха? І от одної холодної ночі Ісус народився з Пречистої Діви, щоб звести люту боротьбу проти злочи сего світа. А до сеї боротьби Він прийшов уоружений тільки в одну Невинність...

Перші віддали шоклін Ісусови звірята — віл і осел — а не люде. Між людьми Ісус шукав простих, а між простими — дітей; та простіші і лагідніші за дітей — звірята. І от вони віддали йому перший шоклін.

По звірятах прийшли їх пастухи. Вони доглядали своєї череди тої довгої зимової ночі, і ось побачили ясний блеск на небі і почули голос Ангела: „Не бійтеся, ось бо благовіщу Вам радість велику... Народився сьогодні Спас, що є Христос Господь... Слава на вишинах Богові, а на землі спокій, між людьми благоволення”...

При слабім світлі в стайні пастухи побачили молоду невісту, яка гляділа в безмежній любові на свого Сина. Вони поглянули на Дитятко — на Його що лише отворені очи, на рожеві уста, котрі ще не їли — і їх серця змякли... Бо вони пізнали, що се Дитятко було Тим, Котрого їх нарід чекав з болісним чуттям від кількох соток віків...

Пастухи офірували Немовляти те незначне, що мали: молоко, сир, вовну, ягнятко. Але сі дари рівнялися зі скарбами цілого світа, ні, вони перевищали їх, бо були віддані з любовю. Будучи самі бідні, пастухи співчували з бідними; вони були невинні серцем, як діти і любили дітей. Вони з співчуттям гляділи на се убоге Дитятко і з любовю офірували йому свої не многі достатки. Вони предчували, що сей Син чоловічий, що родився в бідності і простоті народній, стане Збавителем пригноблених. Вони знали, що то для Нього Ангели співали: „Слава на Небі Богові, а на землі спокій”....

Кілька днів пізніше три Мудрці з Халлеї прийшли і клякнули перед Ісусом. Вони прийшли правдоподібно знад беретів Каспійського моря й перебули верблюдодами тяжку дорогу. Перейшли ріки Тигр і Ефрат, перетяли пустиню Номадів, йшли берегами Метвого моря. А дорогу вказувала їм звізда, яка завела їх аж до Юдеї. Вони прийшли поклонитися цареві, а знайшли маленьку дитину.

Сі три Мудрці не були царями, але в Медії і Персії вони володіли над тими, хто володів над народом: царі володіли над людьми а Мудрці над царями. Вони представляли народню й божественну мудрість, в справах наукових і релігійних занимали перше місце, і царі нічого не робили не порадившись перше з ними.

І ось сі три Мудрці прийшли віддати шоклін і хвалу Ісусови. Після звірат, що представляють природу, після пастухів, що представляють нарід, прийшли Мудрці, котрі представляють науку й знання, і впали на коліна перед Тим, Котрий мав пізніше вивисшити понад мудрість слів і чисел нову мудрість любови. І так поклонилася земна мудрість Невинности, а достаток поклонився Вбожеству.

Вони офірували Ісусови золото, ладан, миро... Золото не тому, що Мати Ісусова була вбогою, а тому, що передчували заповідь Ісусову: „Продай все, що маєш і роздай вбогим” (Марк. X. 21). Ладан не на те, щоби вбити в стайні запах худоби, а на те, щоби показати, що їх володіння, як священиків в Старого Завіту з приходом Ісуса покінчилося. Вони офірували ще й миро, бо добре знали, що се Хлопя вмере молодим і що Його Мати, всміхнена тепер, буде потребувати пахощів намастити Його тіло до гробу.

І так три Мудрці офірували Ісусови себе самих: вони склали перед Ним свою силу, знання і серце як запоруку слухняности світа. Таким чином Ісус одержав всі офіри, на котрі мав право.

А тепер Він чекає на наші...

О Ісусе, що зійшов колись на землю, Ти завше, щоденно поміж нами. І Ти будеш з нами до кінця світа. Ми маємо потребу в Тобі. Ти оди тільки можеш відчутти, оскільки велика, безмежна потреба Тебе на сім світі. Усе Тебе вимагає, навіть ті, що Тебе не знають, останні навіть більше ніж ті, що знають. Голодний шукає хліба, але він має голод в Тобі; прагнучий уявляє, що потребує води, але в дійсности він має жажду в Тобі; хорий має ілюзію отримати здоровля, але його біль є відсутність Тебе... Ти прийшов у перше, щоби спасти; Ти народився, щоби спасти; Ти Себе дав розпяти на хресті, щоби спасти; Твое життя, Твое завдання, Твої діла — для спасення. І ми знаємо тепер, в сі чорні та зрадливі години, в сей час нагромадження стосів жахиття і страждань, що ми маємо в Тобі негайну потребу і що ми приймемо Твою поміч.

(Переповів С. В. С.)

БЕСІДА ДУШІ З ДИТЯТКОМ — ІСУСОМ.

БЛАЖЕННОГО ЕРОНИМА.

Коли я дивлюся на місце Рождества Христового, то серце мое починає солодку розмову з Дитятком Ісусом. Я говорю:

— Ах, Господи Ісусе, як дрожиш Ти від зимна і на яким твердим ліжку лежиш Ти, задля мого спасення! Чим же можу я відплатити Тобі?

І здається мені, що будьто би Дитятко відповідає:

— Нічого другого не бажаю Я, як тільки того, щоби ти заспівав: „Слава во вишних Богу!”, бо знай, що Я хочу прийняти ще багато більше терпіння в саду на горі Оливній і на хресті.

Я говорю дальше:

— Любе Дитятко Ісусе! Сього за мало, я повинен Тобі щонебудь дати, — я віддам Тобі всьо мое золото!

Дитятко мені відповідає:

— Знайже, що ціле небо і земля передусім Мої. Я не потребую золота — віддай його бідним, а Я прийму се діло милосердя, як би воно було зроблене Мені Самому.

Але я продовжаю дальше:

— Любе Дитятко Ісусе! Я зроблю се охотно, але я повинен і Тобі щось дати — инакше я умру ві смутку.

Дитятко мені відповідає:

— Коли ти вже такий щирый, то віддай Мені твої гріхи, злу совість твою і провини твої.

А я питаю:

— Щож Ти з ними зробиш?

— Я візьму їх на Себе! В тім Моя сила і славний пошви, що Я, як предсказав Ісаїя, візьму гріхи твої і віддаю їх...

Тоді я затмакав гірко і промовив:

— Дитятко миленьке, Дитятко, як Ти зворушив серце мое!... Я думав, що Ти схочеш чогось доброго від мене дістати, а Ти хочеш взяти від мене всьо зло... Візьми-ж мое! Дай мені Твое! Тоді я буду вільний від гріхів, і щасливо увірений в життя вічне!...

(Переповів о. В. Н.)

МІСЦЕ ДЛЯ РЕЛІГІЇ.

В кого релігія на другім місці, в того її зовсім нема. Бог годиться з неодним в серцю чоловіка, але не згодиться, щоби він був в серцю на другім місці. Той, хто признає для Бога другорядне місце, не признає жадного.

Дж. Рускін.

Веселих Свят.

Веселих Свят
Для брата брат
Желає в день Різдва:
„Привіт Тобі
Шлю у любові
На Рождество Христа!”

Сестра сестрі
Кличе в любові:
„Витай сей день святій!
Христос і Спас
Прийшов між нас,
Спаси своїх людей.”

Від сего дня
Наше життя
Хай в шастю нам пливе;
Нехай любов
Буде горю, —
Незгода пріч хай йде.

Привіт усім:
Нехай ваш дім
У сей великий день
І освятить
І освятить
Небес святій огонь!

Нехай зоря
Що повела
Восточних трох царів,
Веле і нас
У добрий час
До світлих, щасних днів.

О Христе наш,
Ти Боже наш,
Дай поміч нам свою
Любов ширить,
Добро робить
І віру мать святу.

В-но.

ЄВАНГЕЛІЄ НА РОЖДЕСТВО ХРИСТОВЕ.

Як же народивсь Ісус у Вифлеємі Юдейському за царя Ірода, прийшли мудрі зі сходу в Єрусалим, говорячи: Де народжений цар Жидівський? бачили бо ми зорю його на сході, і прийшли поклонитись йому.

Почувши-ж цар Ірод, стрівожився, і ввесь Єрусалим із ним.

І, зібравши всіх архієреїв і письменників людських, допитувався в них, де Христу родитися.

Вони-ж казали йому: У Вифлеємі Юдейському; бо ось як написано в пророка:

І ти, Вифлеєме, земле Юдина, нічим не гірша еси між князями Юдиними: бо з тебе прийде гетьман, що старшуватиме над народом моїм Ізраїлем.

Закликавши тоді Ірод тайкома мудрців, пильно в них випитував, якого часу показала зоря.

І післав їх у Вифлеєм, і каже: Ідїть та розпитайтеся пильно про те хлопятко; а як знайдете, принесіть мені звістку, щоб і мені пійти поклонитись йому.

Вони-ж, вислухавши царя, вийшли; коли се зоря, що бачили на сході, іде поперед них, поки прийшла та й стала зверху, де було хлопятко.

Побачивши-ж вони зорю, зраділи вельми великою радістю.

І, ввійшовши в господу, знайшли хлопятко з Марією матірю його, и припавши поклонились йому; і, відкривши скарби свої, піднесли йому дари золото, ладан і миро.

І, бувши остережені вві сні не вертатись до Ірода, вернулись в свою землю іншим шляхом.

(Матей II. 1-12).

АПОСТОЛ НА РОЖДЕСТВО ХРИСТОВЕ.

Браття! Як же прийшла повня часу, післав Бог Сина свого, що родивсь від жени і був під законом, щоб викупив тих, що під законом, щоб ми прийняли всиновлення.

А що ви сини, то післав Бог Духа Сина свого в серця ваші, що покликуює: Авва, Отче!

Тимже вже більш не невірний еси, а син; коли-ж син то й наслідник Божий через Христа.

(До Галат IV. 4-7).

РЕЛІГІЙНО-СВЯТОЧНІ ЗВИЧАЇ.

Німецький філософ Шопенгавер написав образець, в яким показує, як двох людей сперечаєсь про справи релігійні. Один дивиться на релігію дуже по критичному, по вченому і каже, що церемоній, обрядів і звичаїв релігійних не треба — треба лише духа релігії. Другий же доказує, що дух потребує ще і тіла і тим тілом, що держить духа, є всякі релігійні звичаї, обряди і церемонії. Він дає такий примір:

Каже господар слугі, щоби той приніс йому води. Слуга приносить в збанку, та господар розбиває збанок і говорить:

— Я казав води принести, а ти мені пощось і збанок несеш. Я води хочу, а не збанка!

— А в чім жеж нести? — спитав тоді перший — вода мусить в чімсь держатися.

— Ось і бачиш — сказав тоді другий — вода важна, але не менше важні і ті посудини, в яких воду перетримуємо і з яких пемо! Те саме відноситься і до релігії — і для неї треба таких посудин!

Бувають і нині люде, що кажуть:

— Релігію ми поважаємо, але пощо всіх тих забобонів? Пощо дідуха, пощо сіна на стіл, пощо снопа, пощо різдвяних страв, пощо на Різдво йти до церкви в досвіта, пощо святочних желань, пощо колядок, пощо ще там чого?!

В темного все забобон, що заставляє його до обовязку. А з темнотою вяжесь також і лїнивство.

— Пощо дідуха? — каже дехто, — лише порох ним до хати наноситься...

Треба знати, що святочні дні, святочна обстановка, святочний настрій і святочні обовязки є власне на те, щоби обмити порох буденности з людської душі, з людської совісті; є на те, щоби розбудити людську душу до нового життя.

Земний порох не повинен перешкаджати при виконанню релігійних і релігійно-святочних обовязків.

Ціла земля з пороху складаєсь і людське тіло є лише

землею і порохом. І тому порох не є ані злочиним, ані отруєю.

Нарід наш в старім краю строго виповняв святочно-релігійні обовязки і на гадку йому не приходив ні порох, ні забобони. Він розумів, що без святочних звичаїв й обовязків, свята не будуть святами.

В самій же річи причиною таких тутешних мудровань є лїнивство, є байдужість. Все бери, лише мене не руш! А байдужість і лїнивство засновуються на темноті.

Щож до називання наших звичаїв забобонами, то треба пам'ятати, що се чужа отруя, яку підсунули нам в руки чужі люде на то, щоби ми нею свое життя нищили. Се не наш витвір і не для нашої потреби. Але ми часто не розуміємо, звідки в нас такий погляд взявся і носимося з ним, як з якоюсь власною великою мудрістю. Однакож тим ми лише показуємо свою немудрість. Показуємо, що не вміємо відрізнити свого від чужого; корисного від шкідливого; творчого від руйнуючого.

Всі розумні, практичні люде на світі бережуть свої звичаї, дорожать ними — живуть ними. Лише мудрагелі, що вдають мудрих, їх відпекуються, або темні з байдужости і лїнивства їх лишають.

Та життя дає Господь людем не на те, щоби його нівечити, щоби занепащувати. Наш обовязок стремити вгору, не в долину, та ще і несвідомих підносити.

І такий обовязок лежить найперше на свідомих. Бо хто має бути провідником, взірцем, приміром, як не свідомий? Хто має бути сторожем релігійно-морального і культурно-народного майна, коли не свідомий? Хто має бути зеркалом, в яким несвідомий міг би побачити свої недостатки, коли не буде ним свідомий?

Свідомий повинен тямити, що свідомість обовязку робить обстанову, а обстановка робить настрої. Свято без святочної обстанови не є святом. Культура без культурних форм не є культурою.

І тому в кожній свідомій хаті і свідомій родині повинні наперед робитися приготування і всі святочні звичаї повинні бути заховані до можливо найменших подробиць. Не зі страху, але з почуття обовязку, з засади жити в своїй хаті і серед свого народу своїм повним релігійно-святочним життям. І не обмежувати, не зменшувати, але збогачувати треба нашу святочно-культурну скарбницю, доповняти її.

Коли так поступають свідомі, то будуть могли вийти між громаду з піднесеним чолом, як передові, як дійсні громадяне, а темним і байдужим буде тоді докір. Темні побачать, що вони не сповнили обовязку і тому лишаються позаді і сором їм буде тоді перед другими.

Святочна обстановка викликає в людських душах святочний настрій, а вже передовсім в душах дітей і молодіжи. Хто постелить торжественно на стіл сіно, хто застелить землю святочним дідухом, хто засяде побожно до вечері при святвовечірних наших стравах (без сліду чужих), при святвовечірній молитві і святочних ширях і розумних желаннях, той положить в душу дітей і молодіжи такі релігійні і святочно-культурні підвалини, на яких буде можна величавий храм праведного, морального життя для будучности будувати.

ВИСКАЗИ МУДРОСТИ.

ТРИ ШЛЯХИ ЗНАННЯ.

До знання ведуть три дорозі:

1. Дорога роздумування — се найповажніша дорога.
2. Дорога наслідування — се дорога дуже легка.
3. Дорога досвіду — дорога терниста.

Конфуцій.

Коли говориш, то говори так, щоби слова твої були дорозші, ніж мовчанка. **Арабська приповідка.**

Серце розумного роздумує над причиною, а уважне ухо належить до мудрого. **Сирах.**

Коли прийдеш судити других, Спитай, чи краший ти від всіх? В кого душа і совість чиста, Той скромно судить чужий гріх.

Розумна людина мусить пам'ятати, о вона є нащадком минувшини та батьком будуччини; що її думки, як діти, родяться й не повинні через занедбаня вмирати.

Герберт Спенсер.

Коли відчуваєш приплив гніву — сядь.

Кант.

ПІСЛЯ СВЯТОЇ ВЕЧЕРІ.

Страв з стола не забирали. На столі на сні, на білим настільнику (скатерті) полишилася солодка кутя, полишились усякі пироги, полишилася риба, полишились голубці. Не слід на Святий Вечер з стола страв забирати.

Полишилася і горіюча свічка... Полишилася вона на спомин, що наші предки їли Святу Вечеру при торжественнім освітленню свічки, як буває в Храмі Божім, бо каганець був за буденний для Святого Вечера.

Ціла сім'я (родина) порозсідалась, де кому до вподоби. Хто на ослоні, хто на лаві, хто на соломі на долівці (на землі, на підлозі). І залунала коляда — одна, друга...

Бог Предвічний народився,
Прийшов днес із небес,
Щоби вздрів люд свій весь
І утишився.

Всі співають одними устами і одним серцем, як більше ніколи. І дівора на соломі, і господар з господинею і білий, мов голуб дідусь, і бабуся старенька. Всі співають...

Видів Бог, видів Сотворитель,
Що весь мір погибає,
Архангела Гавриїла
В Назарет посилає —

Співають немов про минуле, але те минуле жие в серцях і життю нинішних людей сего вечера і зсилає їм благословення для дальшої праці:

Просимо тя Царю, Небесний Владарю,
Даруй літа щасливі сему господарю —
В мирі проводити, Тобі угодити,
І з Тобою в Твоім царстві во вік віков жити...

І всі душею відчувають, що в сій святочній хвилі Син Божий зійшов на землю і поселився між народом своїм...

Гомоніли коляди і почали замовкати. Дітям на сон збирається. Свічка уже геть-геть змаліла під полумінням.

Але спати діти не кладуться, бо дідуть починає оповідати про те, що чув він давно колись від когось — про те, як три царі до Христа вибиралися.

В далекому царстві, на сході сонця — починає дідусь — в Персії, була поганська святиня, а в ній стояли срібні та золоті ідоли, божки. А між ними найстарша богиня Іра.

І приходив раз до тої святині цар перський, щоби священник пояснив йому його сон. А снилось цареві тому, що він ходив в далекі краї іншому цареві кланятися.

І сказав цареві священник тої святині:

— Великі діла творяться на світі, царю, яких доси не було. Сеї ночі всі ідоли (божки) зійдуть з своїх місць і поклоняться Ірі.

А коли цар почекав до вечера, то сам побачив те саме, що оповідав йому священник. Настранившись він хотів відійти, але в тій-же хвилі спускається ясна зірка і стає перед царем. І каже тоді священник:

— Отся зірка, царю, заведе тебе до того царя, якому ти маєш поклонитися. Кінчиться вже царство божків, бо зійшов на землю Спаситель світа. Іди і клич по дорозі других царів, а зірка заведе вас до того, кому маєте поклонитися.

І пішов цар. Зірка йде вперед, а цар за нею. Покликав ще других двох царів і йдуть разом. І дарунки з собою несуть — оден несе кадило, другий золото, а третій пахуче миро.

Довго йшли вони, аж бачать вертеп (стайню), будинок). А кругом вертепу пастухи. І зірка опинилася над вертепом.

Зрозуміли царі, що божа рука сюди їх привела. Увійшли до середини і бачать Ісуса Христа в яслах та Матір його з святим Йосифом. І поклонилися вони тай дали дарунки, а Христос сказав до них:

— Богато бідних людей приходив мені кланятися, а з вас богачів лише трох прийшло до мене. Я знав, що так буде і тому зійшов я між бідних, а не між богатих. Але за те, що ви мене відвідали, я вас благословлю і люде будуть до кінця світа вас споминати...

— Дідусю — допитується білявенький хлопчина — чи Христос був тоді великий, чи малий?

— Малий був, — відповідає дідусь, — був ще дитиною.

— А вже вмів говорити, — зауважує дальше хлопець.

— Він Бог був, то він все міг.

— А хто то, дідусю, був ще в Христа? — питає дівчинка, старшенька за хлопця.

— Пастухи були, люде були...

— А такі діти, як ми, були?

— А вжеж, що були, — потакує дідусь, — були такі, як ви: і більші і менші.

І діти здивовано та допитливо дивляться на дідуся.

— І колядували? — питає знов хлопчик.

— А вжеж, що колядували — відповідає дідусь.

— А Українці були там також? — допитується дівчинка.

— Були й Українці. Були там люде з ріжних сторін, всі дарунки Христови приносили.

— А що Українці були принесли? — питає знов хлопець.

І дідусь пригадує, що відповісти дитині.

— Всего були принесли, — каже він, — пироги, риби, оріхів. І ще одно — своє щире і добре серце принесли.

— І оріхів? — допитується хлопець.

— Авжеж! авжеж! — потакує дідусь.

І дивуються діти, глядачі на дідуся.

— А от як би і ми там були, — зауважує дівчинка, — та ми не мали би що дати.

— Ну, а оріхів! — пригадує їй хлопчик.

Пізна ніч і дід кінчить оповідання:

— Кажуть, що коли хто з дітей на Святий Вечер лягаючи, буде думати про Христа, то народжений Христос йому присниться і він його побачить.

— І нам присниться? — допитуються діти.

— Так, і вам присниться, коли будете добрі, послушні і чемні і коли лягаючи будете про Христа думати...

І позасипляли діти на дідуху в теплій хаті про одно думаючи. І сняться їм гарні сни — бачать вони царів, бачать народ, бачать Христа з Матір'ю і Йосифом. І чують спів:

„С нами Бог, розумійте язичи,
І покарайтеся, яко с нами Бог!“

Се співав собі потихонько дідусь, готовлячись бодай ще оден раз поїхати в досвіта до церкви, послухати різдвяного богослуження, та ще хоч раз громадою Христу народженному поколядувати.

10. XII. 1924.

П. В.

КОТРА ЦЕРКВА ДЛЯ УКРАЇНЦЯ Є ЙОГО РІДНОЮ.

Коли чужа сила вложить на нарід кайдани і нарід мусить їх нести сотки літ, то чи через те кайдани стають рідними народами, близькими, святими? Чи скаже батько синові:

— Сину, сі кайдани носив мій прапрадід, мій дід, мій батько, носив їх і я, а тому носи їх і ти, як наше рідне, святе майно. Носи і дітям своїм в заповіті переказуй носити!

Чи скаже він так?

Ніколи! Ось що він скаже:

— Сину! Памятай, що ворог лютий насильством заложив сі кайдани на твого прадіда і не було сили їх скинути. Від давних часів тяжіли сі кайдани на всіх нас. Вони гризли наші руки холодною сталлю, вони різали наші душі зневагою, вони заморували наші голови темнотою. Та ти сину щасливіший за нас, бо руки твої стали від кайдан свободні. Порви їх, щоби ворог ними знов не покориствовав і тікай з дому неволі до свого рідного, свободного, пра-пра-прадідного дому.

Ось що є рідне, а що чуже!

Від 1686 року тяжіли на душі одної частини нашого народу кайдани царської церкви — бо тоді цар купив собі неправедною купівлею Православну Церкву Українську — купив наперекір церковним законам і наперекір волі українського народу.

А від року 1596—6-го на другій частині народу українського тяжіли кайдани наложені Польщею — бо тоді король Жигмонт III, польська шляхта і ксьондзи та біскупи насильством наложили унію з Римом — йдучи наперекір науці Христа і волі українського народу.

З одного боку кайдани і з другого кайдани!

Та коли нині народ почав з кайдан освободжатися, то піднявся побіч нього крик:

— Хібаж можна?! Хібаж сі кайдани не ваші рідні, передані вам батьками і дідами? Хібаж можна своє власне, своє рідне кидати? Опам'ятайтесь!...

Так лунає голос насильників! Їм хочеться держати народ дальше в неволі — коли вже не силою, то опущою.

Та народ прозріває і починає розуміти, що нема рідних кайдан і що лише вільне життя, вільна молитва, вільна від чужих церква є рідною.

Ти не можеш вірити в чесність, поки сам її не osiąгнеш. Краще сам будь ясним і чистим, бо ти є тим вікном, через котре ти дивишся на світ.

Дж. Беренард Шо.

ЩО В БІБЛІІ ГОВОРИТЬСЯ ПРО ЦЕРКОВНІ РІЧІ І ЦЕРЕМОНІЇ.

Сектанти, які йдуть між Українців проповідувати свою віру, перше всього вговорюють в Українців, що ті повинні повикидати з своїх церков образи, свічки, кадило, церковні священничі одяжі, всякі інші церковні річі, прикраси і церемонії. Вони звуть все те безбожним, грішним, нерозумним, поганським, непотрібним, огидним, некультурним. Вони радять триматися Біблії — і нічого крім Біблії.

А Біблія, мовляв, не вчить церемоній, тільки правдивої релігії.

Через те, мовляв, і віра сектантів добра, що вона збудована лише на Біблії, а не на церемоніях.

Таке і подібне говорять!

Тимчасом же Біблія говорить зовсім що інше, ніж ті, що всюди їй з собою носять, на ній покликаються і всім їй напихають. Біблія говорить одно — їй носители говорять друге. Що Біблія приказує, те вони висмівають, забороняють й осуджують.

Щоби переконатись, як дійсно справа мається, загляньмо до „Другої книги Мойсея“, почавши від Голови (Розділу) 25, а там знайдемо між иншим таке:

ГОЛОВА 25:

1. І говорить Господь Мойсеєви:
2. Промов до Синів Ізраїлевих, щоби вони приносили мені приноси.
3. І ось які приноси маєте приймати: золото, срібло, мідь,
4. блакит, порфіру, кармазин...
6. Олій на світло, кориння для миропомазання і пахощі на кадило.
7. Каміння ониксове і вставне на напелечник, ефод і нагрудник.
8. І спорудять вони мені святиню, щоби було можна перебувати серед них.
10. І зроблять вони скриню із дерева акації...
11. І вилочиши її ширим золотом...
17. І зробиш віко з щирого золота...
18. І зробиш два херувими (ангели) золоті, по обох кінцях віка на скрині.

23. І зробиш стіл з дерева акації...
24. І вилочиши його золотом ширим.
29. І поробиш полумиски до його, і черпаки і кінви і чаші до возмивання з золота щирого.
30. І власти будеш хліб перед мое лице завсїгди.
31. І зробиш світильник із золота.
37. І зробиш сім його ламп.

ГОЛОВА 26:

1. Храм зробиш з десятих кілімів.
31. І зробиш завісу (заслону) з блавату, пурпуру і кармазину, майстерно виткану з херувимами, щоб зроблено її.
35. І поставиш стіл з надвору завіси і світильник проти стола...

ГОЛОВА 27:

1. І построй жертовник із дерева...

ГОЛОВА 28:

2. І посправляш одяжі священнічї Аронови, братови своєму, на славу і на окрасу.
3. І скажеш усім мудрим в серцю, кому я дав духа премудрости, щоби вони поробили одяжі Аронови, на освяту його, щоби служив мені службу священну.
4. І ось які одяжі нехай поробить: Нагрудник, Напелечник, Верхню одяж і Хитон (довга спідна одяж) маражаний, і Кедар (митра, корона) і Пояс. І пороблять вони одяжі священнічї Аронови, та синам його, щоби служив мені службу священну.

ГОЛОВА 30:

1. І построй мені жертовники для кадженя...
3. І обложиши його ширим золотом.
7. І кадити буде Арон на нім з франку до франку; як понаготовляє лампи, мусить кадити.
23. Возьми собі також пахощів найдорожших...
25. І зробиш з того миро святого помазання; се буде олій святого помазання.
34. Возьми запашне кориння,
35. І зроби з того майстерню зложене кадило...

В повисшім зазначено лише деякі місця і лише головні річі для пристрою церкви і богослуження, а полишено те, як всі ті річі зробити, з чого, як прикрасити. Далше, наказує Господь Мойсеєви подрїбно, які жертви мається приносити, яким способом, з якими церемоніями. Сказано приміром (в 2 книзі), що хто зробив би подібне кадило (ладан), як церковне — „той викориниться з між людей своїх“.

Бачимо отже, що в Біблії на церковні прикраси і церемонії кладеться велику вагу — їх конечність і точність приказується самим Богом. Се річі неминуче потрібні для служби Богу, се релігійна конечність. (Тут є святиня, є жертовник, кадило, лампи, священнічї одяжі, херувими (фігури і виткані), жертовні начиння і священничий стан).

Що релігійне життя мусить виявлятися завсїгди і в церемоніях, в обстанові, в жертвах, святкованнях, се признає нині таксамо кожний вчений чоловік, кожний психолог, кожний знавець законів життя і людської душі.

Однакож наперекір всему тому деякі сектанти впевняють нас, що вони одні одинокі знають наскрізь Біблію, живуть по її вказівкам і що церковні наші річі і церемонії противляться Біблії, яка мовляв, вимагає лише правдивої віри, а не церемоній.

Чомуж вони таке говорять?

Одні говорять тому, що не знають Біблії і живуть лише упередженням і ненавистю до інших вір, народів. Вони не знають також відвічних законів життя. Се люде темні, збаламучені, фанатики.

Другі можуть Біблію знати, можуть знати і закони життя, однакож в них на переді стоять лише їхні особисті, або політичні цілі — бажання панувати над другими. Такі покликаються між несвідомими на Біблію, щоби їх збаламутити для своїх цілей.

Ось чому вони таке роблять!

ЯК УКРАЇНЦІ ВИМОВЛЯЮТЬ ДЕЯКІ СЛОВА ВЗЯТІ З ГРЕЦЬКОЇ МОВИ.

ЗВУК Ф.

Звука „ф“ українська мова в давнині мабуть зовсім не знала. Доперва з прийняттям християнства увійшли до нас грецькі слова, а з ними і буква Ф.

Однакож самі Греки вимовляли своє Ф не у всіх сторонах однаково, через те й Українці почали сей звук в грецьких словах вимовляти ріжно.

Греки вимовляли Ф подібно, як наше П, додаючи слабе Г (пг), через те в західній Європі на місце грецького Ф вживали ПГ (ph).

В нас грецьке Ф вимовлялося кількома способами і так:

- Як Ф — Стефан, Филип, серафим, Йосиф.
- Як П — Степан, Пилип, Йосип.
- Як Х — Трохим, Євхим, Охрим.
- Як ХВ — Митрохван, Хвилімон, хварисей (фарисей).
- Як К — Проскура (просфора), а навіть в давних книжках можна знайти — просвора.

Що-ж до самого звука Ф на Великій Україні, то нарід наш вимовляв і вимовляє його по найбільшій частині як ХВ — Хведір, Хвеська, хвартух; а також як К, Х або П — квасоля, хура, пляшка. В Галичині-ж і на Буковині Ф уживається частійше, бо деколи слова, в яких ще ХВ не забулося, вимовляють через Ф — фіст (замість хвіст), фатати (хватати), фалити (хвалити), фустка (хустка).

ЗВУК Θ.

Був в Греків ще оден звук, який Греки означували в письмі буквою Θ, а від них ми взяли тую-ж букву до нашого церковного письма. В нас сю букву звали звичайно „фтіта“ (Москалі звуть мабуть „фета“) і так ми будемо її тут звати.

Такого звука як була фтіта, не мали Українці, не мали і другі європейські народи. Самі-ж Греки вимовляли її також не у всіх сторонах однаково (як і Ф) — декотрі вимовляли подібно до ПГ, декотрі подібно до ДГ, а ще інші подібно до Ф.

Через те в наших давних книжках виходила плутанина — де треба було Θ, там часом ставили Ф і противно. Писали — Еєиоп і Еєиоп; Фараон і Фараон. Видно, що вимова фтіти дуже до Ф наближалася, або з ним сходилася.

Взяти загально, то в нас фтіту (θ) вимовляли ріжно і так:

- Як Ф — Федір, Акафист, Афіни (Атени), Арифметика (також арихметика), анафема (анатема), Афон і др. В Галичині наслідуючи Поляків почали вже давно писати: Атени, Арифметика, Анатема і т. п.
- Як ХВ — Хведір, Хведос, Вархволомей.
- Як П — Остап, Панас.
- Як Х — Хома (Тома), Тимох, Дорох.
- Як В — Матвій.
- Як Т — Тодор, Тимко, Марта, Текля.
- Як ФТ — Саваофт, Матфтей, Фтеодор.
- Як ХТ — Мехтодій (рідко).

Бачимо отже, що навіть в однім слові буква Θ вимовляється в нас ріжно — Феодор (Федір) Теодор, Фтеодор, Хведір; Хома, Фтома, Фома і т. п.

БУКВА Г — Г.

Що до звука Г, то Українці його в давнині може і не знали. Вони знали лише Г, тоді, коли пр. Москалі знають головню Г.

Але поволи зачало Г переходити від наших сусідів і до нас, однакож перейшло небогато, бо Українці чуже Г переробляли на своє Г. Та всеж звук Г в деяких випадках приймається, отже в 14-ім віці почали на означення звука Г вживати „кп“. А коло 1619 р. заведено нинішнє Г.

Грецьку букву, що звуть нині „гамма“, або „гамма“, Українці споконвіку вимовляли як Г, бо так вимовляли самі Греки, тоді, коли до нас прийшло християнство. В нас виготоврювали завсїгди — ангел, ігумен, гемон, Гаврило, Гара-

сим, Гнат і т. д. Римляне-ж, а за ними другі народи грецьку букву „гамму” вимовляють за Г.

Нині на Україні в багатьох словах вимовляють Г, де в Галичині вимовляють Г, приміром — господар, грунт, газета, гузик, географія і др., коли Галичане кажуть: господар, або господар; грунт, газета, гузик (гудзик) географія. Та се вже чужі, польські впливи. По правилу Українці повинні би уникати Г, замінюючи його на Г, як Москалі чуже Г на Г замінюють.

БУКВА В.

Дуже давно Греки букву, яку нині звано „бета”, вимовляли мабуть подібно до нашого Б, і таку вимову переняли від них Римляне.

Але вже в 9-ім столітті Греки вимовляли „бету” за В і таку вимову передали в своїх словах Слов'янам, отже і нам. Серби, Болгари, Москалі таксамо вимовляють „бету” за В.

Ми кажемо — Василь, Варвара, Амврозій, Венедикт і др., коли пр. Поляки, йдучи за латинською вимовою, вимовляють в подібних словах Б — Базилі, Барбара, Амбрози, Бенедикт.

Однакож і тут в Галичині позалізали до нас з деяких словах польські форми. Пишуть і говорять „Арабія”, а повинно бути „Аравія”, як від давна в нас говорилось і писалось. Таксамо повинно би бути „альфавит”, а не „альфабет” і ще дещо.

Згадати-б також, що в нас грецьку букву „ету” (довге „е”) читали завжди за „и”, бо так вимовляли її Греки вже в 10-ім віку і нас так вчили. А на початку слова читали за „і”. Через те в нас пишеться: аминь, Ісус (Ісус, Ісус), химія, Ірина (або Ярина), клир. Подібно пишуть Болгари і Серби. Поляки-ж, що вчилися від Римлян, пишуть „е” в наведених і багатьох подібних словах — амен, Йезус, хемія (так і в Галичині пишуть Українці), Ірена, клер.

При стрічі галицьких Українців з придніпрянцями обом сторонам впадає в очи неоднаковий виговір деяких слів. Певна річ, що мову одних і других поспували чи то московські, чи польські впливи, але бувають і наші рідні форми, які ми можемо вважати за чужі, або неправильні. Що до цього, то нинішня стаття пояснить бодай деякі питання, що пересічному читачеві можуть бути цікавими. Хтож більше сим интересується, тому багато сказавби „Український Стилістичний Словник” проф. І. Огієнка. Там при багатьох словах є пояснення щодо правильної форми, або є подана форма слова галицька і великоукраїнська. В усякім же випадку кожному читачеві стане ясно, що і Стефан і Степан наші правильні форми; таксамо Теодор, Федор, Хведір. Наші також Никола і Микола (се послідне частійше вживане), Никита і Микита (послідне частійше вживаєсь). Таких відмінних форм є в нас багато більше.

НА ЧИМ СТОІТЬ ДОБРОБУТ.

Багатьом людям здається, що добробут ґрунтується на великих доходах — чи то з праці чи з готового майна. Однакож ошукує себе, хто так думає.

Добробут ґрунтується на двох річах — на безнастанній розумній Праці і на безнастанній розумній Ощадності.

Хто зі збільшення доходів дозволяє на збільшення видатків, то не має жадного прибутку і в нього не буде запасу на лиху годину.

Хто видає весь дохід, тому при найкращих умовах добробут неможливий.

Хто видає більше, ніж має доходу, той робить довги і йде до злиднів.

Добробут вимагає, щоби життя засновувалось на ошадності, на поміркованості, на повздержності, на припинюванню забаганок, а не на кількості доходів.

І тому коли хтось хоче більших доходів, то нехай запитає себе, чи не хоче він їх лише на те, щоби їх на неконечні річи видати?

А багато людей видають великі доходи на такі річи, без яких при малих доходах дуже добре обходяться. Хто так робить, той марнотравник і він при найбільших доходах не буде мати достатку.

Достаток здобувається лише Працею й Ошадністю. Богато заробиш — мало видавай; мало заробиш — видавай ще менше. Оскільки більше заощадиш, остільки більше маеш доходи. А без ошадності не буде доходів ніколи.

Марнотравник бажає великих доходів на марнотравство. Він завидує тим, в яких є добробут — завидує, що не може його забрати і знищити.

А Добробут, се надбаний запас майна, бережений на ті часи, коли не буде звідки надбати.

З „Дослідів Життя”.

ПРАЦЯ НЕ ПОНИЖУЄ ЧОЛОВІКА.

Оповідують старі літописи, що при дворі московського царя Івана Грізного (1530—1584) був боярин Українець — Тиміш Гуня. Та доля хотіла, що попав він в неласку лютого царя і щоби не згинув смертю, якою гинули з царських рук ті, що не догодили царським примхам, Гуня поквипався взяти жінку і дві малолітні дівчата і перебрався на Україну. Майно, яке мав, лишилося в Московщині і він з голими руками опинився в Переяславі. Довелося гірко бідувати.

Літописець оповідає далі, що невдовзі Гуня стрітився зі старим поважним чоловіком і той почав розпитувати Гуню, хто він і де тут взявся.

— Ти наш, брате? — запитав він — чи Московець? Захожий ти, як бачу.

— Ваш — відказав Гуня — втікач з Московщини. Слава Богу, не досягнула мене рука лютого царя.

Бачучи перед собою щирого чоловіка, Гуня все розказав — як жив в Московщині, як тікав і як тепер бідую.

І призадумався чоловік. Жаль йому стало Гуню.

— А ти-ж, брате, православний? — запитав він, подумавши.

— Православний — відповів той.

— В Христа віруєш?

— Вірую.

— Ну, коли так, то і лихови кінець — сказав він. — Вжеж не дам я тобі пропасти. Лише одно — чи послушаєш ти мене...

— Доброї ради послухати треба — сказав Гуня.

— Та воно так, брате — говорив чоловік — тількиж тая рада така, щоби з гіркої муки солодкий хліб пачи. От що! Значить — чи схочеш ти!

— Коли добре діло, так чому би не хотіти.

— Гаразд, брате! Тількиж знай, що в мене на гадці така праця, якої в Московщині ти не доторкався. Я сам, бачиш, ремісник — коваль. Чому би й тобі ковальства не навчитися? Коли ти православний, то знаєш, що Христос не панував, ходив пішки; апостоли також працювали, та і всі богочестиві мужі працю святою річю вважали. Щож?

— Нехай буде і так! — сказав Гуня подумавши.

— Ну, розумно поступив, брате — сказав чоловік — і буде з тебе чесний громадянин. Люблю я тих людей, що працю поважають, бо вона одна все будує — і чесних людей і їх достаток. Вона світ здобуває, перемагає ворогів, гори переходить і моря перепливає. І тому власне доки не вмієш ремесла — в світ не вибирайся, бо загинеш. А вмієш дві ремесла — безпечно йди між людей, а вмієш три — люде до тебе прийдуть. А тепер до річи — ти будеш в мене працювати, поки підвчишся, а я поможу твоїй родині так жити, як сам живу; колиж з тебе стане коваль, тоді ти допоможеш моїй родині, колиб я сам не міг їй помочі...

Минув від того часу оден рік і Гуня славився уже спосібним ремісником. Він заробляв тепер тільки, що не міг нарікати на недостаток, та що більше — здобув собі повагу в людей, як чесний і розумний чоловік і громадянин.

— Праця не тільки не понизила його — зауважує літописець — але отворила йому двері до найповажніших домів в Переяславі. Будними днями він працював, а в свята і неділі запрошували його до себе передові люде, як чоловіка собі рівного, чесного і практичного, що вмів не раз дати добру раду навіть там, де ніхто не вмів порадити. Щож до чоловіка, який наставив його на добру дорогу, то Гуня остав йому найвірнішим товаришем і ділився з ним і його родинною в потребі усім, до послідного.

Закінчуючи оповідання, літописець звертаєсь до читача:

— Написав я тобі отсе на науку — каже він — щоби показати добрий примір. Праця свята річ, коли з нею в парі йде розум і щире серце. Вона дасть тобі самостійне життя — а коли не будеш в нікого просити помочи, ти будеш рівний усім володарам світа. Праця дасть тобі змогу помагати другим, а тоді твоя совість буде спокійна. Так ти забезпечиш себе на лиху годину, бо ті, яким ти помагав, допоможуть тобі і від тебе навчаться оден одному помагати. Памятай, що на щирій праці все будуєсь і все з неї виростає — і праведні діла, і розум, і щире серце, і довіре людей, і гаразд на сій землі, і заслуга перед Богом.

— Богато було на світі тих, що хотіли бути великими, але великими стали лише ті, котрі власною працею себе піднесли. Бо без праці росте лише бур'ян на поли, а злочини і гріхи ростуть в життю тих, що не хочуть свого життя власною працею будувати...

Корисніше знати де-кілька мудрих правил, котрі завжди моглиб служити тобі, ніж вивчитися багатьох річей для тебе не користних.

Сенека.

Свящ. С. В. Савчук.

ХТО ВИНЕН.

(Докінчення).

ЩО УКРАЇНСЬКИЙ ЗАГАЛ В ГАЛИЧИНІ ДУМАЄ ПРО ЦЕЛБАТ.

Ось декілька цитатів з галицької преси в сій справі:

В ч. 2, перемиського „Українського Голосу“, з 13 січня 1924 р. в статті „Голос жалю“, з під пера визначного жонатого священика, який не підписався повним іменем „з огляду на страшний відносини в правлячих сферах станіславівської дієцезії“ читаємо такі уступи:

„Обгорнім оком в ту велику хвилю (стаття написана з нагоди Різдва. — С. В. С.) дду українську землю і зібраний нарід в лісім родинним кружку, в кружку ояови, відродження і освячення так свого личного, як і народного життя, та нагадаємо собі, що нині на українській землі завмирає одно таке родинне життя і то огнище, що сотки літ едало в собі тодшню українську суспільність, було для неї прикладом високих чеснот і немов звади освічувало місце, де Христос родився, та вказувало дорогу до него. Сим огнищем — се священича українська родина, яку новочасний ірод намічає нині убити... ту священичу родину... намагаються деякі одиниці як сліп, сфанатизовані оруддя укритого ворожого плану знищити, вирвати з корінем із суспільного українського організму, через заведення насильного целібату між українським духовенством Станіславівської дієцезії, за якою несміло намагаються підтупцювати і інші дієцезії нашої провінції. Роблять се в пригожий до сеї роботи час, загального тяжкого лихоліття народного. Роблять се в часі, коли цілий нарід утомлений тяжкою борнею, розпромленим політичними неудачами, знеохочений і розбитий, не оцінює належно далекосягаючого значіння „реформи“ і не добає злобних ворожих заїт, щоб дати „реформаторам“ належну, гідну народу відправу. Ведєся робота, що принесе необчислені шкоди народному життю, потряє цілим народним організмом, робота введєння насильно целібату так осоружного ідеальогі українського народа, з подоптанням загавантованих прав і привілеїв великого акту унії української церкви з Римом — який повинен свято обі сторони до їх додержання зобовязати. Сей голос жалю з кругів жонатого духовенства нехай дійде до відома широкого загалу української суспільности, коли забувши злобу дня зійдеся в крузі своїх родин витати велике свято обнови життя, воплочене дитятко Боже. Нехай дійде до них тоді голос розпуки засуджених на загибель і викинених поза скобки української суспільности священичих родин і їх представників, жонатих українських священиків.“

В 19 ч. перемиського „Українського Голосу“ з 11 мая, 1924 року появилася знаменита стаття п. з. „Маняки“ з під пера священика, в котрій автор в острій спосіб скартав пропагаторів целібату й вичитав при тім гріхи нежонатого духовенства. Між иншим він каже:

„Маняче! А хто милійший Богу, чи законна жінка, чи „господиня“, „сестринка“, „сестра“, або яка там инша „своячка“ майже кожного без винку безженного священика? У кого зі священиків можлива більша „ловнота світла й радості св. Духа“, у того, що звязався з жінкою св. Тайною супружа, чи у того, що „звзався“ приватним контрактом?“

З сього виходить, що поведєння нежонатого духовенства всюда однакове — в Галичині, в Америці, в Канаді.

В 22 ч. перемиського „Українського Голосу“ появилася протест 28 визначних „поповичів“ (синів священиків) адвокатів, професорів, директорів, докторів, проти підлих очернєнь жонатого духовенства целєбсами, в котрім, між иншим читаємо:

1). Прилюдно протестуємо проти тенденційних, безсовісних очернєнь, які „безженний священик“ кинув на наше жонате духовенство, на нас „поповичів“, та на цілий наш народ.

2). Анонімного станіславівського „безженного священика“, автора нікчемно памфлету, відсуджемо від усякої чести.

3). Станіславівському „Т-ву безженних священиків“, яко такому, котре приложило свою руку до поширення безсовісних очернєнь нашого жонатого духовенства, нас „поповичів“, і цілого нашого народу — тим, що своїм коштом видало брошуру анонімного автора, „безженного священика“ і розіслано її по краю, висловлюємо отсім прилюдний докір і пересторогу.

4). Нашому жонатому духовенству висловлюємо повне признання й найглибшу пошану за його релігійно-моральну працю та історичну місію, яку воно сповнило й сповняє в нашому народі.

5). Протестуємо проти намірів і старань впровадження загального обовязкового (насильно накинєного) целібату в нашому духовенстві з тих причин, що: а) така реформа нашого духовенства принеслаби нам безпорівняння більше шкоди, як користи її в церковному і національному життю; б) переводження сеї реформи, особливо в нинішніх часах, спричинило би неминучу велику руїну як у нашій церкві, так також у народі — чого хіба тільки ворог мігби бажати.“

Др. Теофіл Кормош в статті „Жонате і безженне духовенство“ (Діло, чч. 99 і 100) між иншим пише:

„Під кінець мушу з усею рішучістю виступити проти насаджування примусового целібату в нашому духовенстві. Целібат взагалі, а примусовий, себто з часом загальний целібат світського духовенства уважаю під кожним, а головню під національним оглядом крайню шкідливим.“

Боротьба проти целібату не нова; вона вже дуже давня і досі все кінчалася невдачею. Її ініціаторів, які часто походили з чужих нам елементів і не виявляли достаточного зрозуміння нашого положєння, наших вином і нашої психіки. Коли ж теперішні вороги, використовуючи нашу хвилеву неміч і замішання, пішли на нас в сій справі нагальним наступом, то дуже сумно, що в нашому народі нашлись одиниці, що в тій боротьбі стають на сторону наших явних ворогів. Не годжуся з поглядом, що се справа, яка торкається виключно духовенства. Се справа дуже важна і загально народна. Хто намагається відкрито чи скрито заводити загальний примусовий целібат, той є ворогом народу.“

ОТЖЕ, ХТО ВИНЕН?

Повисші цитати, се тільки маленька частина того всего, що писалося й пишеться в галицькій пресі проти примусового целібату та рівночасно проти політики Хомишина, Коциловського (еп. перемиського) та самого Шептицького. Політика сих „мучеників“, „героїв“ та „патріотів“ стала вже зрозумілою навіть для тих, які недавно ще клали рабські поклони перед ними. Загал й преса врешті зрозуміли, що Шептицькому і Хомишиному не ходить о добро українського народа, але о добро Риму — о добро католицької церкви. Правда, вони ще час від часу пробують дурити себе, що вина за ворожу політику Риму супроти греко-католиків не спадає на самого папу, та на Шептицького і Хомишина, але на їх „розполітикованих“ доградників, але яка з сього їм полєкша, годі збагнути. Бо хібаж не однак болять, коли вдарить пан, або його підганяч? Впрочім, нам заєдно ставлять католицьку церкву, як взорець сильної організації і строгої дисципліни, а коли так, то чи може здороводумаючий чоловік повірити, що Хомишин робить будь що проти волі, або без відома Шептицького, або що прислужники єпископського Ординаріату, або прислужники Шептицького та Ватикану роблять будь що на власну руку, без відома своїх зєрхників? Ні, Так можна дурити тільки дітей. Фактом є, що Хомишин провадив свою шкідливу роботу від самого початку за згодою і порозумінням з Шептицьким та за згодою і порозумінням з Ватиканом, а також, треба догадуватися, за згодою і порозумінням з польськими висшими кругами. Шептицький ніколи не противився і не виступав проти роботи Хомишина, а тепер то вже явно одобрєє її й поширює по цілій Галичині. Примусовий целібат в греко-католицькій церкві в Галичині вже заведений і Шептицький та його єпископи Хомишин і Коциловський, висвячують тільки целєбсів, а до духовного семинаря приймають тільки тих, котрі підпишуть заяву, що висвятяться в безженному стані.

Церковно-релігійна боротьба, яка ведеться тепер в Галичині, наглядно показує, хто ширить між народом незгоду і роздор, не тільки в Галичині, але і в Канаді. Ширить її сам Рим і його прислужники — бельгійські і французькі піпи, Шептицький, та його товариші єпископи. І боротьбі тій не буде скоро кінця. Вєлєградський католицький зїзд, котрий відбувся в липні, рішив вислати між наших братів в Старім Краю ще більше французьких і бельгійських піпів, щоби ті наvertsали Українців на „правдиву“ віру, на віру католицьку (не греко-католицьку) а се заострєє боротьбу ще більше й продовжить її на довгі роки, хіба що народ опамятається завчасу і стане проти „зайдів“, як один і наженє їх туда, звідки вони прийшли — назад до Бєльгії та до Франції наvertsати атеїстів, яких там не мало.

ЩЕ ПРО ПОЛЬСЬКОГО СВЯТОГО.

Читаємо в бразилійськїм „Українськїм Хлїборобі“, яко редактором є проф. Петро Карманський, звісний з того, що 11 літ тому єпископ Бєдєка спровадив його був до Канади на поборовання тих світських Українців, котрі зложили для нього гроші на подорож, слїдуюче:

Ось де вони мають заслуги!

Тим разом дамо слово польському історикови. У 120 н-рі варшавської газети „Ржєчпосполїта“ Маріян Дублєцкі пише у статті п. т. „Польський дипломат у 1863 р. у Пізі“ між иншим таке:

„Серед тих приписів, які мали бути основою уладжєнь майбутнього, нашлись справи Уніятської Церкви, котра обмежувалася в російській державі тільки до одної холмської дієцезії... Отже між тими уніятськими справами роздєвлєвано (тимчасовий польський революційний уряд) питання канонізації блаженного Йосафата Кунєвича. У сій справі секретар Русі відносився кількакратно до суперіора о.о. василіян, до їх монастиря при вул. Мїодовій у Варшаві. Тодішні василіяне не залишилися у своєму патріотизмові польському по заду инших чинів у Конгрєсіві (Польщі під Росією). Гарні, повні запалу, перєсякнуті духом посвяти проповіді Сокальського, молодого василіянина стягали юрки набожних до уніятського храму при вул. Мїодовій.“

Питання канонізації блаженного Йосафата, порушенє людьми, що кермували січневим повстанням (польським), пізнійше підперте в Римі дипломатичним повстанєм агєнтом при Св. Престолі за днів диктатури Траугута, Гавриїла Лунєвского, від тоді зовсім не зійшло з ряду справ Папської Курії. Вже після уладку січневого повстання її полагоджено, канонізуєчи блаженного Йосафата, патрєна Унії“.

Ми не додаємо до сих зїзнань польського історика ані слова. „Імїяй уши слїшатї, да слїшит“.

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК“

орган Української Православної Церкви в Канаді.

Виходить щомісяця.

Видає Українська Православна Видавнича Спілка.

Редактор, Свящ. В. Кудрик.

Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD

Official organ of the Ukrainian Orthodox Church of Canada.

Published Monthly.

Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.

Rev. W. Kudryk, Editor.

Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:

THE ORTHODOX HERALD

379 PARR STREET,

WINNIPEG, MAN.

БЛУКАНИНА ЗА ПРАВДОЮ.

I.

Коли Жиди опинилися в пустини, а їх провідник, Мойсей, пішов на гору і довго не вертав, сказали вони Аронови:

— Поклопочись та пороби нам богів, щоби вони йшли поперед нас!

Жидам здавалося, що чуже краще, що чужі боги сильніші, що правду можна знайти лише в чужих.

І почала жидівська громада роздроблюватись. Одні лишались при Бозі батьків своїх, а другі почали кланятися такому богу, якого мали чужі їм народи. Одні йшли просто, другі почали відходити на ліво. Одні йшли дорогою, яку поклав Господь перед ними і їх батьками, другі звернули на дорогу, яку зробили для себе чужі люди.

А коли сходить Мойсей з гори, почув, як Жиди раділи — співали, тішились перед чужим золотим бичком, — як може ніколи не тішились перед Богом батьків своїх.

І закликав тоді Мойсей до себе тих, що не поклонились золотому теляті і сказав:

— Так каже Господь: підперезайте мечі і перейдіть до таборі та повбивайте тих, що покинули Бога батьків своїх. І згинуло того дня до трох тисяч чоловіків.

Таке читаємо в Другій Книзі Мойсея.

Давна історія і нині повторяється. Кождий з нас бачив чоловіка, що шукає за золотим бичком — йде від секти до секти, від проповідника до проповідника і „шукає правди“. І коли сподобається йому на який час чужий золотий бичок, то починає всіма голосами виспівувати, хвалитися і радуватися. Зовсім так, як Жиди перед золотим телятком!

Якої-ж „правди“ чоловік шукає?

Чи знали Жиди, чи думали, чого їм ліпшого від чужого бога сподіватися, як від Бога їх батьків? Певно ні! Так само не знає і не думає нині темний чоловік, чого йому від чужих сподіватися. Але йде, бо туди тягне його дитяча цікавість, тягнуть чужі витріщки, тягне новина. І як не думали Жиди, що по радощах перед новим богом прийде їм смерть, так не думає і нині темний чоловік, чим скінчиться його мандрівка по вірах.

Правду — Божу Правду чоловік знайде там, де стоїть, коли схоче знайти. За нею не треба шукати — її треба робити. Її треба здобути розумним життям, праведним поведінням, широкою працею.

Люби Бога і ближнього! — говорить заповідь — не вбивай, поважай батька і матір, не кради, не свідчи ложно, помагай другому, як помагав милосерний Самарянин і прощай тим, що вертають на добру дорогу — а за всім тим не треба ходити від секти до секти, від віри до віри, від студій до студій і від толковань до толковань. Де живеш, там старайся всіма силами виповняти закон божий і тоді вся правда в твоїх руках.

Правда божя, моральна, релігійна правда не в тім, щоби відкривати тайни, щоби вгадувати будучність, щоби розуміти неясні і до того маловажні місця Біблії, але в тім, щоби жити по правді — вірчево, примірно, розумно, чесно. В тім весь закон і пророки — як говорив Христос.

Люде, що шукають „правди“ чужих, а найчастіше таки в ворогів, се люде крайню темні. Вони не думають, якої правди вимагає від них їх Творець і їх життя і думають, що знайдуть десь готову правду, правду без праці, без обов'язків, яка дасть їм спасення.

Коли питає хтось Христа: „Що робити, щоби життя вічне осягнути“, то Христос відповів: „Хорони заповіді — шануй родичів, не вбивай, не кради...“ Христос зовсім не казав: „Ставай книжником, розбирай тяжко зрозумілі місця Біблії, або ходи від мудрця до мудрця, і слухай, студій і дошукуйся правди“.

Коли оглянемося кругом нас, то побачимо всюди убійчі наслідки такої нерозумної блуканини темних людей за „правдою“, якої не вимагає від них їх Творець. Чимало є тих, що походивши від секти до секти, від віри до віри, від студій до студій кінчать тим, що не признають опісля жадної релігії, ні правди, ні моральних засад і нема тоді з них потіхи ні Богу, ні людям, ні їм самим. В безцільній блуканині стратили вони ті добрі засади, які мали, подоптали і понівечили ті цінності, які дістали від предків своїх, знівечили той талант, яким їх наділено, а не знайшли того, чого без потреби шукали і чого знайти не можна і тому лишаються або причепами чужих, або стають на роздоріжжю на посміховище людям.

СВЯТКУЙМО РОЗУМНО І ТВЕРЕЗО.

Коли хочемо відновити і на належну висоту піднести серед нас Українську Православну Церкву, то мусимо дбати, щоби піднести себе самих. Бо церква, то в першій мірі ми самі.

Хто був недбалий — дбай.

Хто був скупий — ставай щедрим.

Хто немилосерний — співчувай другим.

Хто пияк — старайся бути поміркованим.

П'янство, се оден з великих наших гріхів і його треба хоронитися. Для багатьох людей великі свята не є святами, але днями пиятики — коршемними днями.

Чимало в свята буває такого, що не то Богу, але і розумним людям не подобається.

І тому нехай кождий запише собі в пам'яті отсих кілька порад:

1. Пам'ятай, що на тобі лежить обов'язок вести себе чесно, тверезо, примірно, як православному християнину, Українцеві і чоловікові до лиця.

2. Пам'ятай, що найбільше гнуть найтемніші, не ставай отже з ними до ряду, та ще і припинюй їх.

3. Пам'ятай, що де більше п'янства, там менше розуму.

4. Пам'ятай, що правдиве задоволення в розумнім життю, в розумній забаві, а не в пиятиці.

5. Пам'ятай, що ані ніхто розумний тебе не буде силувати до пиятики, ані ти не повинен силувати нікого, коли хочеш розумним і примірним лишитися.

6. Пам'ятай, що і свої і чужі дивляться на тебе і сам ти перед собою і перед Богом себе осуджуєш, коли не святкуєш божого дня по тверезому.

7. Пам'ятай, що гроші, які видаються на нерозумну пиятику, треба би дати на справи розумні і корисні, які борються з недостатками.

8. Пам'ятай, що на тобі лежить обов'язок показати другим свою висість, свій розум, свою поміркованість і своє стремління до кращого.

9. Пам'ятай, що не слова, але діла вимагає і божя і наша людська справа.

Апостол Павло каже: „Не впивайтеся вином, але наповняйтеся духом святим“. Се треба мати на увазі і задля божої і нашої туземної справи.

Бо коли православний Українець не буде мати на гадці своїх християнських й українських обов'язків, то хто буде мати?

Стараймося отже, щоби наші свята були святами розумних, розсудних, поміркованих, добрих людей, а не темних та байдужих.

І лише такий, що буде сі поради мати на увазі, буде міг з повною щирістю заспівати:

„Роздество твое Христе Боже наш, возсія мірови світ разума“ — Роздество твое, Христе Боже наш, засіяло світові світлом розуму.

Житєві Поради.

Шляхи два в життю вються —
тісний і просторий;
Тут тернина, тут труди
Там радощий море.
Тому знай, що дорога
В погибель широка,
До радости-ж трудная,
вузка і жорстока.

Життя тобі дві стежки
Ставить перед очі;
В ліво розкіш, труд у право
бачать твої очі.
На розкішную пруться
Многі-многі люде —
Ти-ж знай що понад розкіш
Чесніші труди.

Життя, — широке море,
Грізні має филі,
Та не всі по ній плисти
розумно є в силі.
Хто розуму набрався,
З книг богато звився,
Той знає, як держатись,
Щоби не втопився.

Лютих людей не люблять,
і від них тікають;
Легічних всі шанують,
У дім закликають.
Будь легічний, люблячий
Як весняне сонце,
А заладеш всім в душу,
Як світло в віконце.

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

XI. ПЕРШІ ДОВІРОЧНІ ЗБОРИ В ЦЕРКОВНИЙ СПРАВІ.

З початком літа 1918 р. в Західній Канаді завязався Народний Комітет з 30 членів, ціллю якого було знайти вихід з тодішнього невідрадного церковно-народного положення між Українцями в Канаді. Сей Комітет рішив віднести в сій справі до народу, а властиво до передових людей, які були компетентні вірно представити потреби і бажання народу. Згідно з сим Народний Комітет вислав 26 червня, 1918 р. запрошення тим передовим людям, котрі інтересувалися церковно-народною роботою, прибути на довірочні збори в церковній справі, котрі заповіджено в Саскатуні, Саск., на 18 і 19 липня того року. Збори рішено відбути довірочно тому, що їх ціллю було пізнати настрій серед свідоміших одиниць щодо церковного питання, як також тому, що би дати учасникам Зборів свободу в висказанню своїх думок. Але найважнішою причиною довірочності було бажання не розагітовувати занадто і передчасно публичної опії в напрямі якогось церковного руху, колиб показалося, що на такий рух нема відповідного ґрунту.

Який мав бути вислід сих Довірочних Зборів, сього же знав ніхто, навіть самі аранжери Зборів ні, і тому цілком безпідставні є закиди противників нашої Церкви, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді є витвором кількох одиниць з особистих чи яких там мотивів. Народний Комітет думав запросити на Збори також єпископа Будку, бо предвиджувалося, що Збори можуть захотіти предложити йому певні домагання для усунення хиб в церковно народній роботі і організації. Але він, почувши про намір Народного Комітету заявив публично в Йорктоні, Саск., і Копернік, Алта., що не піде на ніякі збори, бо коли хто хоче говорити з ним, то най прийде до нього. Сей факт показує, що Народний Комітет мав добру волю і був готовий пійти з єпископом Будкою на компроміс, колиб Довірочні Збори сього жаждали і колиб єпископ Будка на такий компроміс погодився. Всеж таки треба зазначити, що аранжери Зборів були приготовані і на противний крок, то є, на щілковите зірвання з єпископом Будкою, а на се вказує хочби те, що на Збори запрошено також православних Українців.

Тут наводжу дослівний зміст повисше згаданого запрошення, яке безперечно має історичну вартість, бо ним фактично зроблено перші дефінітивні кроки до збудовання в Канаді Української Греко-Православної Церкви.

САСКАТУН, 26-го ЧЕРВНЯ, 1918.

ВП. ПАНЕ!

Отсим маємо честь запросити Вас на довірочні збори, котрі відбудуться в салі Українського Народного Дому на розі улиць Ай, і 19-ої — на днях 18 і 19 липня 1918, для обговорення церковно народних справ.

Вам відомо, що наші церковно народні відносини в Канаді під теперішню пору є дуже, а дуже не відраді. Помимо сего, що наша греко-католицька церква, до якої належить більшість нашого народу в Канаді, дістала по довгих стараннях і благаннях єпископа з особи їх Преосвященства Кир Никити Будки, то греко-католицька вірні не мають відповідної духовної обслуги, раз через се, що нема тут достаточного числа греко-католицьких священників, — а другий раз через се, що не всі відповідають своєю високому покликанню. До того ще ці священники є чужинці, а не жонати, як сего вимагає греко-католицький церковний обряд і наші народно церковні традиції. Найприкрішим зі всего є факт, що наша церковна греко-католицька церква політика ведеться по бажаннях і під стилою контролею французької римо-католицької церкви, в супереч нашим народним інтересам.

Відомо Вам також, Добродію, що в останніх часах між духовенством під проводом їх Преосвященства Никити Будки і світською інтелігенцією, яка гуртується коло народних інституцій, як бурси, Народні Доми, читальні і т. д. зачалася велика боротьба, в котрій духовенство хоче затвердити клерикальну контролю над народними інституціями і цілєю народною роботою взагалі. Дійшло вже навіть до того, що їх Преосвященство разом з духовенством беруться навіть за середно-вічні способи в боротьбі зі своїми противниками, бо приміром відмовляють сповідати греко-католицьких вірних, котрі є членами народних інституцій, відмовляють хоронити їх на церковних цвинтарях, а навіть грозять церковною клятвою провідникам народних інституцій і цілому народові зорганізованому в тих інституціях. Тому, що наша народна церковна справа знаходиться в лихій і невідрадім становищу, треба сейчас без жадної проволочки зарадити сему, і ми сю справу з багато свідомими одиницями нашого народу обговорювали, мали вже кілька віч в сій справі і про се вже писалось дещо в пресі — і вислідом сего всего являється Народний Комітет зложений з понизше підписаних людей. Сей народний комітет отсе запрошує Вас на висше згадані Довірочні Збори, котрі мають обговорити, рішити і вяснити наше церковне становище, з особна вирішити відносини церкви до народних інституцій і народних справ взагалі.

Сі збори мають застановитися над сим, як зарадити всім нашим церковним недотачам; як усунути крайню шкідливий для церкви і народу

целібат (безженність) священників; як увільнити нашу церкву від погубного впливу французько-бельгійських піпів; як забезпечити те, що би наші церковно народні маєтки не були власністю одиниці, але церковних громад; як забезпечити, що би нашим єпископом і нашими священниками в Канаді були лиш Українці, а не чужинці.

На сі збори можуть явитися лише ті, що дістали отсе запрошення, яке просимо привезти з собою.

Зістаємось з глибоким поважанням
НАРОДНИЙ КОМПІТЕТ

З МАНІТОБИ:

В. Кудрик, редактор; О. Г. Гикавий, редактор; Я. В. Арсенич, адвокат; Т. Д. Ферлей, посол; Д. Якимішак, правник; Іван Петрушевич, секретар-касієр; В. Мігайчук, риф муніципалу; Павло Гикавий, фармер; В. Романчик, фармер.

З САСКАЧЕВАНУ:

Ф. Гаврилук, Б. А., учитель; Писиф Богоніс, учитель; Стефан Савчук, секр.-касієр; А. Воробець, сторник; Мих. Стечишин, правник; А. Боднарчук, фармер; Василь Михайлюк, фармер; П. Швидкий, фармер; Б. М. Саяк, секр.-касієр; Д. Я. Стратійчук, банкір; Т. Стадник, фармер; А. Марковський, фармер; П. Мамчур, фармер; Мих. Чорнейко, учитель; Іван Кульчицький, купець.

З АЛБЕРТИ:

Тимко Гошко, фармер; І. І. Рурик, учитель; А. Т. Кібзєй, медик; С. Б. Микитюк, учитель; Петро Зварич, фармер; М. Суткович, фармер.

Довірочні Збори відбулися в заповіджений час. Присутних було не менше як сто п'ятьдесят делегатів, котрі представляли собою чи не кожний куточок трох західних провінцій Канади, а саме Саскачевану, Алберти і Манітоби. Нема отже, найменшого сумніву, що Збори були вповні компетентні висказати бажання, настрої і потреби народу.

Настрій Зборів був поважний, врочистий. Учасники Зборів відчували, що вони всі разом і кожний зокрема, творили історичний факт, котрий має стати славою, або соромом українського народу в Канаді; котрий має рішити, чи український нарід має зажити в церковних і народних справах життям свободних так, як прагне його серце і розум і так, як велить йому його народня гідність, чи має остати раз на все погноєм Риму і Москви; котрий має рішити, чи український народ осягнув вже повнолітність і може сам собою порядкувати, чи може треба йому і надалі опікунів в роді французьких і бельгійських монахів, котрі силою пхаються між нього і поволи, але певно, замостують його в свої сіти.

а) Перший День Нарад.

Збори отворено молитвою „Царю Небесний“, По молитві вибрано президію, до якої увійшли Ф. Т. Гаврилук, П. Швидкий і А. Жилич (оба послідні вже покійні). Народи Зборів почалися вступною промовою Василя Свистуна, в котрій він дав короткий огляд церковних відносин в Канаді, спиняючися з окрема над змаганням єпископа Будки покласти свою руку на весь народно-просвітний рух в Канаді і на церковні маєтки, котрі український народ придбав собі тяжкою працею. По сім був виголошений реферат Михайла Стечишина про церковні корпорації взагалі і про домініяльну корпорацію єпископа Будки з окрема. Він показав значіння сеї корпорації з правничого становища і доказав, що після неї єпископ є повним завідателем, контрольором і повним, сталим і вічним директором всего церковного майна рухомого і нерухомого. А коли зважити, що греко-католицьким єпископом в Канаді може бути і не Українець, то стане ясно, що єпископська греко-католицька корпорація є тільки підступом Риму до загарбання українських церковних маєтків; коли народ прийме сю корпорацію, то стане тим сирим матеріалом, над котрим римське духовенство має панувати, ним рядити і опікуватися до того степеня, що може церковні маєтки продавати і гроші уживати на цілі громадські, або ні. В виду сього єпископ повинен постаратися о иншу корпорацію, згідно з принципами демократичного заряду церковних громад. А коли єпископ не показує найменшої охоти до сього, то народ сам повинен взятися до роботи і своєю рішучістю унеможливити стремління єпископа до виключної самодержавної контролі в наших народних церковних життю.

По сім слідував реферат Василя Свистуна про історію Східної і Західної Церкви і про Берестейську Унію. Він показав, що Східна Церква була завсігди більше толерантна як Західна, ніколи не вживала таких варварських средств до поборювання своїх противників як Західна Церква (пр. св. Інквізиція), і була все більше демократична у своїм устрою як Західна. Східна Церква ніколи не стреміла до клерикальної контролі над цілим життям суспільности і ніколи не старалася бути вищою понад державу в політичнім життю. А щодо Берестейської Унії, то вона накинена Українцям проти волі народу і була вимірня, зі сторони деяких українських і білоруських владик, котрі її пропагували, на увільнення себе зпід контролі Брацтва, які стояли на сторожі церковних прав, а зі сторони Поляків і Риму на спольщення і златинщення Українців. Спиняючися на церковному положенню в Канаді, референт завважав, що греко-католицька церква в Канаді, як вона являється тепер,

не працює на користь народу, як добра церква повинна, а на шкоду, і через се відчужила від себе найкращі елементи народу, зробила нашу інтелігенцію цілковито байдужою до церковних справ і викликала нетактовністю свого єпископа і деяких його священників, загальне невдоволення і навіть безрелігійність. На закінчення бесідник вказує на дві дороги до розв'язання церковного питання, а то, 1). дорога до компромісу з єп. Будкою і 2). дорога самостійної роботи попри, а навіть помимо єпископа Будки. Збори мають вибрати одну з цих.

В дискусіях, які вивязалися після обох рефератів, Збори прийшли до одноголосної Згоди, що самотнім виходом з невідрадного церковного положення є самостійна акція а то тому, що єпископ Будка доказав своєю дотеперішньою нетерпимістю, нетактовністю як також легковаженням всіх тих, з котрими мав до діла, що всякого рода робота в порозумінню з ним є неможлива.

При кінці першого дня нарад вибрано комітет, котрий мав приготувати відповідні резолюції і плани дальшої роботи і представити їх Зборам на другий день нарад до прийняття або відкинення.

(Дальше буде).

ДО ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ.

Вінніпег, дня 26 грудня 1924.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ!

Звертаємося до Вас з сердечною проською поспішити нам з помічю в боголюбивім ділі — збудувати в Вінніпегу Українську Православну Церкву св. Покрови, яка буде Українською Православною Катедрою в Канаді.

Від самого початку відновлення нашої прагдньої св. Православної Церкви в Канаді відчувався великий брак власного храму в Вінніпегу. Невідрадні фінансові обставини й брак священників не дозволяли нам взятись за се діло скорше. Однак з Божою помічю вдалось нам зорганізувати церковну громаду в Вінніпегу сего року. Ся громада розвиваєсь дуже гарно, але не може як слід розширити своєї діяльності через брак храму. Тому члени нашої церковної громади рішили приступити до будови катедральної церкви слідууючої весни. Завдяки праці Жіночого Товариства, яке зорганізувалось коло церкви, відбувся минулої весни великий базар, що приніс чистого доходу 750 доларів. Сі гроші послужили як початок до купна десяти лотів як площі під катедрю. Лоти сі є між Борос і Магнус і Сінклейр, в дуже гарному положенню. За них заплачено вже готівкою тисячу доларів.

Ми рішили збудувати слідууючої весни партер (салер) під катедрю. Сей партер має бути величини 100 стіп через 60 стіп і на 12 стіп високий, так щоби міг служити за церкву, заки Бог поблагословить нам збудувати цілу катедрю. Загальний кошт того партеру мавби виносити яких \$12,000. Ми маємо певну віру, що сю суму ми зберемо датками і позичками, бо віримо, що Українці цілої Канади, головні ті, що зачисляють себе прихильниками й членами Української Православної Церкви, схотять причинитися своїми датками до будови Катедрі в Вінніпегу, яка має стати канадійським Софійським Собором.

Катедря св. Покрови буде збудована після пляну Мазепиної Церкви св. Николая в Київі і буде виглядати, як повисша світлина.

Щоби увіковічити пам'ять тих, котрі причиняться до будови Катедрі, — лоти під Катедрю поділені на понумеровані квадратні стопи і за кожного доляра жертви записується одну квадратну стопу на жертводавця. По розпродажі стіп буде приготований плян цілої площі під Українську Православну Катедрю св. Покрови, на котрім буде зазначене число всіх квадратних стіп з іменами тих, що ті стопи купили. Сей плян буде вироблений на тревалім матеріялі і буде переховуватись в катедральній церкві так довго, як довго ся катедря буде трівати на гарний спомин щирих жертводавців.

Дорогі Браття і Сестри! Надходить радісне свято Різдва Христового, коли є гарний звичай ходити в колядах на різні добрі цілі. Не забудьте-ж сих колядів на Українську Православну Катедрю св. Покрови в Вінніпегу, яка є потрібна не тільки нам, живучим в Вінніпегу, але цілому українському православному загалові в Канаді. Колядуйте, отже, на Українську Православну Катедрю в Вінніпегу.

Звертаємося передовсім до Всеч. Отців Духовних, щоби ті були ласкаві пояснити своїм вірним про значіння і потребу Катедрі і заохотити їх жертвувати на ціль її будови.

Колиб хто хотів зайнятися розпродажею квадратних стіп, то хай ласкаво зголоситься на адресу касієра. До нього треба також слати всі жертви. Тим, що присилають жертви не менше одного доляра, висилаються відповідні посвідки зазначуючі число квадратних стіп, які на них записано. Се саме відноситься до жертв, які будуть прислані в часі колядів.

Тих, котрі займаються збиранням жертв, просимо записувати докладно імена і місцевість жертводавців, так, щоби ми могли тримати докладний спис властителів квадратних стіп.

Адреса касієра:

H. I. BLOCK, — 210 Dufferin Ave. — WINNIPEG, MAN.

За Комітет Української Православної Церкви в Вінніпегу:
В. НОВАК, голова. В. КУТЧЕНКО, писар.

За Жіноче Українське Православне Товариство в Вінніпегу:
п-ні О. СВИСТУН, предс. п-на А. РОМАНЧИЧ, писар.
Прот. С. В. САВЧУК, парох.

ВСЯЧИНА.

Чотири Євангелія — від Матея, Марка, Луки і Івана — як і всі другі книги Нового Завіту були написані найперше мовою грецькою. Що до часу їх писання, то вчені означають так: Євангеліє від Матея написане перед знищенням Єрусалиму, що наступило в 70 р. по Христі; Євангеліє від Марка таксамо. Від Луки около 64-го року по Христі. Від Івана правдоподібно в посліднім десятиліттю першого століття (в 90 і котрімсь році).

Відкриття св. Івана. — З усіх книг Біблії „Відкриття св. Івана“ належить до найтрудніших до зрозуміння. Написане воно або в роках 68—70, або 95—96 по Христі. Бо не знати, чи св. Іван був на острові Патмосі за пановання Домікіяна, чи Нерона.

Пояснення щодо змісту „Відкриття“ діляться на чотири роди:

1. Одні вчені кажуть, що більша часть предсказань Відкриття сповнилась в перших століттях християнства.

2. Другі кажуть, що в Відкриттю показано, що буде діятись впродовж цілої історії християнства.

3. Треті кажуть, що події предсказані в Відкриттю належать до „послідних часів“.

4. Четверті говорять, що в Відкриттю показано ріжними образами не так випадкові події, як радше борбу засад (принципів), борбу стремлінь, борбу вічних правд християнства з духом неправди, зла, насильства і гріха.

Се нехай запам'ятають ті звичайні читачі Біблії, які думають, що їх розуміння Біблії непомильне. Коли люде вчені, що знають ріжні способи досліду, не однаково деякі части і вискази Біблії розуміють, то що сказати про звичайного чоловіка?

Устрій світу, на котрому ми живемо, такий, що тисяча людей, працюючи спільно, може випродукувати багато більше, ніж се могла-б випродукувати та сама тисяча людей, працюючи наріжно. Однак се ще не доказ необхідности, щоб дев'ятьсот дев'яносто дев'ять людей робилися по сути невірниками однієї.

Генрі Джордж.

Коли ви можете людину навчити добра, і не робите сього — ви тратите брата. Коли людина не нахилється прийняти ваших навчань, а ви їх тимчасом переказуєте їй, — ви витрачаєте слова. Мудра, освічена людина не витрачає ані братів, ані слів.

Хінська мудрість.

Українські православні Владики. По середині Впресв. Митрополит Василь Липківський. — Крайний по правій стороні Впресв. Архiepіскоп Іоанн Теодорович.

ВИСШІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Два місяці тому (29 жовтня) поставлено було в „Українськiм Голосі” „теологам” з „Канадiйського Українця” слiдуюче питання:

„Колиб мало бути абсолютним правилом, що єпископа можуть рукоположити тiльки два, або три другi єпископи, то що сталосяб в случаю, якби через якийсь надзвичайний склад обставин не остало в живих ані одного єпископа? Чи малосяб розумiти, що через те перестала iснувати правдива христiянська церква?”

На отсе питання „теологи” „Канадiйського Українця” не дали доси **нiякої** вiдповiдi, хоч навiть єпископ Будка старався (анонiмно) пiдратувати ситуацiю. Найвисше, на що католицькi „теологи” в сiй справi здобулися, то те, що порiвнали се питання з питанням малого Гриця: „Що зроблять воробцi, як татова стодола згорить” (гл. „Канад. Українець”, 45 ч.). Очевидна рiч, що сего порiвнання не можна вважати за нiяку вiдповiдь. На питання малого Гриця можна вiдповiсти: Як згорить татова стодола, то воробцi найдуть собі иншу стодолу. Та заледви, чи можна в такий самий спiсiб вiдповiсти на питання: Що сталосяб, якби не остало в живих ані одного єпископа? Якби порiвнання, котре зробив „теолог” „Канадiйського Українця”, розтягнути також на вiдповiдь, то вiдповiдь булаб: В такiм разi нових єпископiв для христiян малиб рукоположити подiбнi достойники **инших** релiгiй, отже жидiвськi рабiни, магометанськi муфтi, або й чародiї африканськiх мурунiв. Та чи в такiм разi не бувби се кiнець христiянськiй церкви?

Певна рiч, що „теолог” „Канадiйського Українця” не хотiв такого сказати. Вiн лише хотiв хитро викрутитися вiд вiдповiдi, роблячи мiну, немов то поставлене питання є невмiсне. Про се, мовляв, нема що й говорити, щоби колинебудь не стало ані одного єпископа...

Та чи справдi таке питання невмiсне? Чи не може таке статися, що через незвичайний склад обставин може не остати в живих ані одного єпископа? Ось в Росiї большевики, дiйшовши до влади, виповiли були вiйну релiгiї. Чи багато їм бракувало до того, щоби поарештувати всiх єпископiв i вислати їх на розстрiл? Таке може статися в котрiй небудь краiнi. Таке може статися у всiх краях нараз. Чи малоб се значити, що зi знищенням єпископiв скiнчиться христiянська церква? Однакож нам, непотрiбно говорити аж про будучiнсть. Говорити можемо i про **минулiнсть**. Исторiя говорить нам дуже виразно про те, що через многi сотки лiт христiянська церква не мала правильних єпископiв. Исторiя каже нам, що через многi сотки лiт христiянською церквою управляли люде, якi не мали **права навiть** **находитися** в церквi.

Анонiмний „теолог” „Канадiйського Українця” дорi-

кає православним Українцям, що вони „найважнiйшу, пiдставову догму о апостольськiм наслiдствi через непереривне рукоположення порушили” (гл. К. У., ч. 45). Пiдставова догма? А то звiдки така догма взялася? Бо наскiльки теологiчнi книжки показують, то такої догми нiколи не було i тепер нема. З того приходилосяб вносити, що „канадiйсько-українськiй” „теолог”, як справдi вчився теологiї, то недовчився їi i повиненби ще на кiлька рокiв вертати до школи. Про рукоположення єпископiв говорять не догми, тiльки церковнi канони, або правила. На церковних канонах є й збудована претенсiя до „апостольського наслiдства”, або „апостольськiй сукцесiї”. Пiсля сеї претенсiї, апостоли назначили перших єпископiв, єпископи назначували своїх наслiдникiв, а тi своїх наслiдникiв i так нiби йшло воно далше, аж до наших днiв. Назначування нового єпископа вiдбувалося через покладення рук на його голову двома або трома попередно назначеними єпископами. В такий спiсiб єпископська власть нiби переходила з єпископа на єпископа вiд апостолiв аж до єпископа Будки i до Адама Филипovського. На котрогож єпископа не покладали своїх рук два попередно настановленi єпископи, той не має „апостольського наслiдства”, його власть не походить вiд апостолiв...

Що рукоположення єпископiв в початках христiянства не було в кождiм разi дiлом апостолiв, се вже було досить обговорено i доказано в 5 ч. „Православного Вiсника” в статтi пiд заг. „Пiсля примiру з апостольських часiв”. Сам апостол св. Павло був рукоположений на апостолу не другими апостолами, тiльки низшими вiд них проповiдниками в Антiохiї.

В Александрiї, яка була в початках христiянства столицею христiянського свiта а їi єпископ уважався за першого мiж всiми єпископами, через пару сот лiт рукопоклали єпископа не другi єпископи, тiльки **звичайнi священники**. Сих два примiри вже вистарчають на те, аби розбити в прах легенду про „апостольське наслiдство”. Апостоли про нiяке наслiдство ані не мрiли. Легенда про наслiдство повстала вже пiзнiйше, коли на єпископськi становища дiсталися грiшнi люде, якi не могли повелитися **власними** добрими дiлами, зачали заслонятися добрими дiлами своїх **попередникiв**. Я, мовляв, заступаю мiсце св. Петра, отже менi належить за се честь. А менi належить честь за св. Марка i т. д. В таких вiдносинах прийнято й правило про те, що нового єпископа мають рукопокласти два або три попередно назначенi єпископи. Та при сiй нагодi iнтересно звернути увагу на факт, що рукоположення єпископа на стiльки уважається в церквi за справу другорядну, що не вчислено його навiть в ряд святих тайн, тодi коли хрещення, або подружжє є тайнами. З того найлучше видно, що „апостольська сукцесiя” не має нiякої звязи з правдивiстю церкви, — правдивiсть церкви зовсiм вiд неї не залежить. Се-ж звiсна рiч, що не тiльки апостоли в ряди-годи

клали свої руки на людей, які відтак оказувалися негідними того, або й ставали ворогами християнства, але навіть сам Ісус Христос був вибран за одного з апостолів — Юду Іскаріотського. Чи сам факт, що Юда був апостолом, міг освятити всіх тих, з ким Юда стикався? Певно, що ні!

Однак нехай буде, що треба строго держатися канона про рукопокладання єпископів. Та як сей один канон є ненарушима святощ, то такою самою святощею є й всі другі церковні канони. Ану, погляньмо трохи у них, що вони наказують. Перегляньмо хочби лише найстарші з церковних канонів, апостольські правила. Ось що вони наказують:

5 правило каже, що має бути скинений зі священничого стану всякий єпископ, священник, чи діякон, що **відречеся своєї жінки**.

6 правило каже, що має бути скинений зі священничого стану всякий єпископ, священник, або діякон, що **прийме на себе світське заняття**.

17 правило каже, що **хто мав наложницю** (женичину, з котрою жив без шлюбу), той не може бути на списі священників.

25 правило говорить, що має бути скинений зі священничого стану єпископ, священник, або діякон, який **допустився розпусти, зломання присяги, або крадіж**.

30 правило каже, що як котрий єпископ **дістав свою власть в церкві через світських начальників**, то має бути скинений і відлучений від церкви.

34 правило говорить, що єпископи кожного народу мають признавати **одного з між себе за голову** (після сего Українці повинні мати **свого голову**, а не підлягати чужим!).

42 правило каже, що має бути скинений зі свого становища єпископ, священник, або діякон, котрий **віддається грі, або пиянству**.

44 правило каже, що має бути скинений єпископ, священник, або діякон, котрий бере **процент від довжників**.

47 правило каже, що має бути скинений єпископ або священник, котрий **поважиться охрестити другий раз** того, хто вже був охрещений.

51 правило каже, що як який єпископ, священник або діякон ухилиється від подружжя тому, що **бридиться** ним, забуваючи, що Бог сотворив чоловіка і жінку і таким рбоом **зневажає твір Божий**, то має бути скинений зі священничого становища і **викинений з церкви**.

54 правило каже, що має бути скинений зі священства той, котрого **побачуть, що їв в кошмі**.

57 правило наказує, що має бути **викинений з церкви** той, хто буде **насміватися з хромого, глухого, або сліпого**.

64 правило каже, що має бути **викинений з церкви** той, хто **постить в неділю, або суботу** крім Великодної Суботи (а се робить ціла римо-католицька церква).

Богато інших подібних постанов можна найти в церковних канонах, на які нині не звертається уваги. Коли однак хтось хоче **основуватися на однім каноні**, той мусить вперед доказати, що шанує і другі канони. І тут на місці є питання: **Де стоїть католицька церква в виду висше вичислених канонів?**

Чи в виду висше вичислених канонів багато можна нині найти священників та єпископів, про котрих можна сказати, що їм є місце в церкві?

Вистарчить взяти на увагу лише одно трийцяті апостольське правило: „Єпископ, котрий дістав власть в церкві через світських начальників, має бути скинений зі свого становища і відлучений від церкви”. А кілька є нині єпископів, котрі можуть по совісті сказати, що вони не дістали своєї власти через світських начальників? Хто в Австрії вибирав єпископів? Цісар! Хто в Росії назначував єпископів? Цар! Перед автором отсеї статті якраз стоїть річник органу російської православної церкви „Церковныя Вѣдомости” з 1908 р. Там між численними іншими подібними оповіщеннями находимо слідує: „Государь Императоръ Высочайше утвердить соизволилъ докладъ о возведеніи архимандрита Іосифа въ С.-Петербургу въ санъ єпископа”. Чорне на білім! Цар настановляв єпископів! І се не був припадок. Се робилося **через сотки літ!** Се робилося у цілім християнськім світі. Се робилося почавши від римського цісаря Константина. А церковні канони виразно наказують, що єпископ, який дістане свою власть через світського начальника, має бути не тільки скинений з єпископства, але й **відлучений від церкви**. Такий єпископ після церковних канонів не тільки не є єпископом, але й перестав бути членом християнської церкви! Чи може апостольське наслідство переходити через тих, котрі навіть не мають права бути членами церкви?

Звичайний християнин має більше право в церкві, чим відлучений від церкви єпископ. Тайна св. хрещення є незмита. Охрестити людину може і грішний чоловік, може охрестити і не-священник і хрещення є важне. Кожний о-

хрещений стає членом Христової церкви. Але перестав бути членом Христової церкви єпископ, котрого іменував цар, цісар, король, або інший світський начальник! Такий єпископ стягає на себе **викляття, не благословенство Божє**. А **виклятий може мати першєнство хіба до розношування прокляття**, не до передавання ласки Божої! Тому ми, православні Українці, маємо повну підставу говорити, що українська православна церква щодо правильности своїх єпископів стоїть о ціле небо висше від других церков, котрі тепер послуговуються, як і через сотки літ послуговувалися єпископами, настановленими світськими володарями, єпископами, котрих церковні канони **виклинають**. Єпископи рукоположені **виклятими єпископами** не є єпископами. Єпископ рукоположений вірними, зібраними на церковнім соборі, вибраний ними після молитви і посту, як апостол Павло, має за собою більший авторитет, чим людина рукоположена тими, що після канонів перестали бути членами Христової церкви.

В. Н.

ПОЧИТАННЯ БОГОРОДИЦІ НА ЗАПОРОЖУ.

Запорожці — козаки дуже поважали Діву Марію і в честь її Покрова була побудована на Січі церква, в якій знаходилася ікона (образ) Покрови з Запорожцями.

Легенда (оповідання) переказує, що Діва Марія причинилася до заснування Січі і зібрання української сили на Запорожю.

Живуть собі козаки — оповідає легенда — аж обновилася в них ікона. Дивляться, аж під іконою підпис:

— Вам Запорожці, вам славне низове військо, ся молитва написана. Як будете сю молитву знати, як будете її добре пам'ятати, то ніколи, і до кінця віка не буде вас ніякий вогонь брати. Заведіть, Запорожці, у себе сорок тисяч чоловіка, держіть суди, вибирайте старших, тоді ви будете славні од нині і до віку.

Запорожці послушали. Зробили Січ, побудували дерев'яну церкву в честь Покрови Богородиці на Чортомлику, з трома банями, що підіймалися понад шістьма курінями, оточеними високим валом, на яких стояли три гармати на колесах.

Після війни Мазепи за висвободження України 1709 р., Петро Великий знищив Запорожську Січ, знищив також і церкву так, що сліду не лишилося, однак легенда оповідає що інше:

Коли Москалі зблизилися до Запорожської Церкви — говорить вона — тоді церква від них... Потім оттак ходила, а там і сховалася під землю перед самісінькими очима Москалів. Уся як була — з дзвіницею, з хрестом так і пірнула...

Щож до ікони (образа) Богородиці, то доси вона зберігається в Нікополі (давнім Микитині) з часів Запорожжя. На липовій дошці намальована вгорі Богородиця з св. Миколаєм і Михайлом по боках, а внизу стоять по обох сторонах Запорожці, в повнім одязі і збруді. Серед них знамена та все козацьке озброєння. Від уст переднього запорожця в гору до Богородиці простягнена лента з написом:

— **Молим, покрий нас честним твоїм покровом, избави нас от всякого зла!**

А над головою Богородиці виписана ченаче її відповідь:

— **Избавлю и покрию люди моя!**

Пізнай Себе .Самого.

Пізнай себе самого! — се основне правило життя.

Однак милився-б, хто думав би, що можна себе пізнати, вдивляючись лише в себе. Ні! Ви можете пізнати себе приглядаючись до того, що кругом вас.

Порівняйте ваші сили з силами других; ваші інтереси з їх інтересами; думайте про свої інтереси, як думаєте про чужі; поважайте заслуги других; не дошукуйтесь заслуг в собі, бо інакше ви будете бачити лише себе самих і тут всяке пізнання себе кінчиться.

Дж. Рускін.

Кожний чоловік є для нас зеркалом.

На злого дивлячись думаймо: Чи і ми такі?

На доброго дивлячись питаймо: Чому би і нам такими не бути?

Лише на других дивлячись, ми можемо бачити своє душевне лице.

С-ла.

Я не є добрим порадиником у своїй власній справі.

Джан Нокс.

УКРАЇНСЬКИЙ МУДРЕЦЬ ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА.

Дуже подібним до грецького філософа Сократа був у нас Українець-мудрець — Григорій Сковорода. Оден і другий важний тим, що найважливішою справою, якою оба клопоталися, було людське життя, був сам чоловік.

І як Сократ був свідомий, що поза світом, який бачимо, існує ще світ невидимий, так і Сковорода весь час життя душою бачив той для ока невидимий світ і жив в проміннях того небуденного, надземного світа.

Сократ прислухувався в життю до внутрішнього голосу своєї душі і йшов за покликом внутрішнього почуття, а те саме було і в Сковороди.

Сократ пережив вік убогим чоловіком, бо не хотів бути багатим, подібно пережив життя і Сковорода.

Сократ ходячи поміж людьми, учив їх праведного життя, а те саме робив і Сковорода.

Наукою Сократа захоплювалися і великі люде, кращі люде, а таксамо захоплювалися писаннями Сковороди і його сучасники.

Лише одно не годиться з грецьким мудрецем — Греки списали науку Сократа і поставили його між передових грецьких мислителів, а в нас про Сковороду були майже забули. Доперва нині починають інтересуватися його особою і відкривають такі цінності, про які доси в нас не думано.

Сковорода родився 1722 р. на Україні в козацькій родині. В школі в Києві Сковорода перевищав спосібностями других учеників. За гарний голос вибрали його в царську капелю, однакж пишній царський двір не мавив його до себе. По році вернув він на Україну і почав даліше вчитися.

Київський єпископ хотів висвятити Сковороду, але той не хотів сего і почав вдавати божевільного. Тоді єпископ залишив думку про висвячення.

Недовзі взяв його генерал Вишнівський на Угорщину за дяка і звідтам почав Сковорода мандрівку. Він обійшов пішки Польщу, Німеччину й Італію. Так ходив він коло трох літ.

Вернувши на Україну, Сковорода кілька разів по троха чителював; його хотіли навіть зробити монахом за його побожність і розум і ворожили, що він може стати великим чоловіком для церкви, та Сковорода на се не згодився.

Білька часть життя Григорія Сковороди вийшла на мандрівці. Він радийше ходив по селах, де в розмовах вчив людей розумного і чесного життя — а міста та панські доми навідував рідше. Нераз довгий час перебував з пасічниками, що подаліше від людей доглядали пасік. З собою носив Сковорода спілку, Біблію та ще кілька книжок. Біблію читав по єврейськи.

Вмер Сковорода 1794 року, маючи 72 роки життя.

Життя Сковороди інтересне також деякими незвичайними випадками, які подає історія його життя. Ось деякі з них:

1. Коли Сковорода вернув з мандрівки по західній Європі, то удався найперше до свого села. Та не зайшов до батьківського дому, але найперше пійшов на цвинтар, де віддався роздумуванням. Якось невідома сила потягнула його тудя. Почав він розглядати хрести і з написів довідав ся, що його батько, мати і брат вже не живуть.

2. Коло 1760 р., маючи 38 літ, Сковорода познакомився з молодим студентом, Ковалинським. Сердечна приязнь почалася між ними і тревала до смерти мудрця. Ось що оповідає Ковалинський про початок сеї приязни.

Ковалинський полюбив Сковороду, але розумів, що коли буде жити в дружбі з мудрецем, то мусить розпрощатися з деякими своїми навичками і бажаннями. Дотого-ж дехто відраджував Ковалинського від дружби з мудрецем. Та одного разу (1763 р.) приснився Ковалинському сон, про який він оповідає:

— Ніби на небі від краю до краю, по всьому простору написано золотими буквами слова. Ціле небо голубе, а золоті на нім слова були не тільки назверх блискучими, але і внутр сіяли прозорим світлом. Слова були написані не вкупі, але по складам і зміст їх був такий: на пам'ять святих му-че-ни-ків А-наті-я і Ми-са-ї-ла.

— Від сих золотих слів сипало вогняними іскрами, як роздмуханого в кузні вугля і сі іскри падали прожогом на Сковороду. Він стояв на землі, протягнувши прямо в гору праву руку і ліву ногу, в постаті проповідуючого Івана Хрестителя.

Я стояв поблизу і деякі з іскор падали і на мене й утворювали в мені легкість, жвавість, свободу, бадьорість, охочість, веселість, ясність, теплоту і невимовне задоволення духа. І я в переповненню найсолідшого почуття пробудився.

З наведеним сном удався Ковалинський до старого священника і той сказав:

— Молодий чоловіче, слухайте сього мужа, його послано вам від Бога бути ангелом-провідником і наставником!

І від тоді Ковалинський вповні віддався дружбі Григорія, а по смерти мудрця описав життя свого старшого друга.

Таксамо Сковорода зі своєї сторони клопотався до смерти молодим своїм другом, писав йому наскрізь чутливі листи і поучення і багато писань зложив він з думкою про Ковалинського.

3. Сковорода безнастанно прислухувався до внутрішнього свого почуття, до „духа“ і він нераз говорив, що „дух кличе мене“, „дух приказує мені“.

В 1770 р. стався такий дивний випадок. Тоді був Сковорода в родича (свояка) свого, Юстина, в Києві. Раптом помітив він, що внутрішнє почуття — дух каже йому йти з Києва. Юстин не хотів його пустити від себе, вдержували і приятелі. Та коли Сковорода вийшов на гору, з якої сходиться на Подол, почув такий сильний сморід, ніби кругом лежить багато трупів. І другого дня він забрався з Києва. За недовгий час довідався він, що в Києві прокинулася морова язва (страшна слабість), про яку за його побуту не було чути, і місто замкнено.

4. Дуже інтересна також смерть Сковороди. Срезневський оповідає таке:

До діда Ковалевського з'їхалося багато гостей — погоститись і послухати Сковороди. Був чудовий день...

За обідом був Сковорода незвичайно веселий і говорив, навіть жартував, оповідав про своє минуле, свої мандрівки і досвід. Зачаровані його красномовністю повставали всі від обіду.

Сковорода вийшов у садок. Довго ходив він перехрестними стежками... Над вечір пійшов Ковалевський шукати Сковороди. Вже заходило сонце і Ковалевський застав Сковорду з ризкалем в руках — мудрець під гиллястою липою копав довгу, вузьку яму.

— Що се друже Григорію, чим ти зайнятий? — запитав він.

— Пора друже, закінчити мандрівку — відповів Сковорода — вже і так все волосся злетіло з бідної голови від мордування, пора впокоїтись!

— Ех, брате, дурниця! Досить жартувати, ходімо — почав знов Ковалевський.

— Йду! Але перш усього буду тебе просити, мій добродію, нехай отсе буде моя остання могила — додав Сковорода.

Пійшли в хату і Сковорода відійшов до своєї кімнати. На вечеру не прийшов. Рано також його не було, в полудне таксамо ні. Пійшли тоді до його кімнати і бачать — лежить Сковорода на постели, руки навхрест зложені, під головою шкряна торба з Біблією і рукописами. І на смерть в чисте біле сам перебрався. Се було 9-го листопада (29-го жовтня с. ст.) 1794 року.

Коли поставимо собі питання: „Чи існує инший, невідомий нам світ? Чи можливі чуда на світі?“ — то життя Сковороди найкраще зможе нам відповісти. Що се був той „дух“, який давав вказівки Сковороді? Хто запровадив його на цвинтар? Хто вивів з Києва? Хто казав приготувати йому яму?

І невидимий світ е і чуда діються — діються завжди, але діються вони лише з тими людьми і для тих людей, які підносять свій розум і свою душу до того світа, з якого випливає життя всего живучого. Чудо бачить лише той, хто напружить очі душі до тої міри, що може доглянути світ поза границею буденного земного життя. Хто-ж поверхні моря держиться і в глибину глянути не хоче, той поза одноманітною поверхнею нічого бачити не буде.

Листки квіток опадають, коли зерно починає рости. Так відпадуть від тебе і твої слабости, коли почне в тобі рости стремління до Бога.

Рамакришна.

На питання про існування Творця й Промислителя всесвіту найбільші мудрці, які коли-небуд. жили, відповідають стверджуючо.

Дарвін.

Як у посудині, що щільно замкнена, швидко тасне вогонь, — так у душі, запечатаній мовчаням, швидко втихомирюється гнів.

(Дух. Київ.).

ЖИТТЯ СВЯТОЇ ВЕЛИКОМУЧЕНИЦІ ВАРВАРИ ЗАСТУПНИЦІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

(Докінчення).

Мусили будівничі її послухати й зробили все, як вона загадала, а того й не відали, що приправляє все те Варвара до свого хрещення. І справді, в тій купелі Варвару й було охрещено, а хрестив її, як говорять старовинні перекази, отой самий її колишній навчитель Валент, що був поганаєм християнином, пан-отцем. Певніше-ж всього, що післав його до Варвари вчений Ориген.

Охрестившись Варвара одночасно заприсяглася ніколи не вийти заміж, а лишитися „невістою Христовою” на все життя.

Тим часом повернувся зі своєї подорожі й Діоскур. Тепер вже було в нього все приготовлено до весілля й він почав настирливо умовляти дочку швидше виходити заміж. Спочатку Варвара тільки мовчала, а коли батько зачав її сидувати, вона призналася щиро, що вона — християнка, охрещена й заручена з Христом, тоб-то заприсяглася на доживотне дівування. Потім почала вона вихвалити віру Христову та умовляти свого старого батька, щоб покинув він звичай та віру поганські й сам перейшов до християн.

Мало не вмер з несподіванки старий Діоскур, як почув від доньки оті слова. Аж остовпів він і земля пішла в нього обертом під ногами. Те, про що він мріяв майже все своє життя, враз розпалося, лізло прахом! Всі надії, що так пестив він їх в своєму серці, враз загинули!... Замість слави його чарівна й учена донька принесла осудовисько його славному родови, покрила соромом його сизу голову, бо приняла віру тих, що він вважав їх за розбійшак та злодій!... Але-ж не тільки в сьому соромі!... Яка-ж то буде ганьба, коли хтось довідається, що вона перейшла на віру, яку засуджено законами держави, яку вважають за зрадиство Римови, за приналежність до якої будуть судити й можуть присудити до страти на горло від руки ката!

Старий Діоскур просто збожеволів з горя та злости. Наче водою зміло, так враз зникла його любов до рідної доньки, а замість того виросла в серці люта, шалена ненависть. Засліплений гнівом, мов божевільний кинувся Діоскур з мечем на Варвару і, напевне, зарубав би її враз, коли б слуги не повідчиняли всі двері та брами у вежі, й на подвір'ї й тим не допомоглиб дівчині втекти від шаленого батьківського гніву.

Мов вітер, вилетіла Варвара з батькової оселі й подалася в гори...

Старовинні перекази оповідають, що оскаженілий Діоскур кинувся навздогін за дочкою. Однак, коли вже він ось-ось наганяв Варвару, розчинилася перед нею скеля, що не була така тверда, як батькове серце, розчинилася і впустила бідолашну дівчину в свою глибину, неначе в хату. А сама знову, мов брама, зачинилася.

Довго шукав Діоскур між скелями та проваллями свою доньку, мов той лютий вовк беззахистну серну. І може-б не знайшов її, коли-б не трапився там лихий пастух, що показав Діоскурови, як пролізти в ту щілину, де ховалася Варвара.

Вона саме молилася, коли в печеру вскочив розлючений батько. Немилосердно збив він бідолашну дівчину, звелів слугам звязати її непритомну й знову закинути до її вежі.

Але вже тепер не казковою королівною жила там красуня Варвара, — стала вона в'язнем у рідного батька!...

Тим часом батько гадав, що голодом та суворими карами пощастить йому примусити доньку відступитися від нової віри.

Та помилився суворий батько.

Молода християнка терпеливо зносила всі докори, муки й знущання та ще й тішилася з того, що страждає вона за Спасителя свого, який умер за людські гріхи на хресті.

І ще дужче розлютився тоді Діоскур, бо побачив він, що не вліяти йому нічого з дочкою своєю. Власною рукою звязав він її та й післав до судді, що звався Марціян. А суддю сам прохав, щоб нежалуючи, засудив він його дочку на кару, яку призначали за державне зрадиство, бо перестав він вважати Варвару собі за рідню. Бачив тепер лихий батько в ній не свою дитину, а тільки запеклого ворога всього того, що він так поважав та шанував, ворога своїх богів, державного ладу свого краю, ворога закону днадцятиного, своєї батьківщини... Бо дуже зжився він з старими думками, надто звик вважати себе „римлянином”, дарма, що того Риму й бачити ніколи не бачив, дарма, що й говорив він та вся його родина не тією чужою латинською мовою, що розмовляли римляне, а своєю рідною, тільки покаліченою латинськими словами... Бо-ж тяжко

людині відзвичаюватись від того, до чого вона звикне за все життя, хоч і було-б те гірше за нове, але не звичайне...

Аж вжахнувся суддя Марціян, як углядив він оту молоденьку, гожу панночку, так безжально скатовану батьківською рукою. Звелів він розкувати її кайдани й почав лагідно вмовляти її, щоб перепросила батька, вклонилася старим богам поганським, та не робила ганьби й сорому своєму славному, всіма поважаному родови.

Вислухала все те Варвара й спокійно, але твердо відмовила:

— Ні, пане суддя. Не можу я молитися богам, яким не вірю. Я — християнка, і знаю тільки одного Великого й Милостивого Бога, в руки якого й віддаю я свою душу і тіло.

Тоді вже й суддя почав гніватись. Звелів він принести всякі приладдя страшні, що ними в той час катували та мучили всяких злочинців. Та не злякали Варвару всі ті страхоття, — твердо й непохитно стояла вона на своєму. Тоді Марціян звелів вибити дівчину різками й закинути до хурдиги.

Йї після сього не скорилася Варвара. У темній, вохкий, загілженій в'язниці своїй все думала вона про муки Христові, тішилася, що тепер вона сама терпить за Нього, вірила, що дасть Він їй силу витримати муки до кінця.

Та не лишили її в супокій ті злії люде. Другого дня знов повели Варвару на суд. Стала вона перед суддю й здивувався Марціян, коли побачив, що й сліду нема на дівчині від вчорашньої бійки та батькових побоїв а стоїть вона свіжа тілом та спокійна серцем.

— От бачиш, — почав суддя їй говорити, — як люблять тебе наші боги, які вони до тебе милостиві! Се-ж бо вони виликували за одну ніч всі твої рани. Бо хотять вони, щоб визнала ти їхню могутність, та ласкавість до тебе. Подякуй же їм і поклонися!...

— Розумний ти чоловік та не доладу говориш, — покірно відповіла дівчина. — Я знаю твоїх богів: лихі вони й не лікували-б вони ран моїх за те, що не хочу я їх визнавати. Зцілив мене мій Праведний Бог, Ісус Христос, якому віддаю я свої муки, а як доведеться, то й життя своє радо віддам!...

Побачив тоді суддя, що не досягне він нічого ласкою та вмовляннями й віддав він Варвару на муки та тортури. Страшно звучали над нею жорстокі кати стругали її біле тіло залізними стругами, підпалювали її смолоскинами, били безжально по голові, повідрізували їй груди...

А дівчина все те мовчки терпіла й тихо молилася:

— Господи Милостивий, підтримай мене, квола, та слабодуху!... Не покинь мене, допоможи мені, немічний!...

І не вдіяли кати нічого своїми муками, не зломали вони Варвариною волі, не відреклася вона від своєї віри. Тоді, вже й так наїв неживу, присудив її суддя Марціян скарати на горло мечем.

І сталася тут нечувана річ. Діоскур, рідний батько Варварин, що дивився на всі катування своєї колись укоханої дитини, вхопив меча й власноручно відрубав їй голову!...

Навіть кати вжахнулися такої запеклості. Тільки вже потім люде вигадали та почали розповідати, що зробив він так через свою пиху, бо, мовляв, не хотів дозволити, щоб його доньку зарубав звичайний кат, що стинав голови всяким розбійникам та злочинцям...

Та не довго вже потому жив Діоскур: забив його гнів Божий блискавицею з неба...

А страховинна смерть Святої Варвари сталася, як оповідають перекази, року 237-го по Різді Христовім, за панування цезаря (тоб то — короля) Максимина.

Пізніше мощі св. Варвари було перенесено на Україну, до Києва, коли українські князі були в дуже близьких зносинах з грецькими царями і брали собі за жінок їхніх сестер та дочок.

А саме, великий український князь Святополк, що при святім хрещенні одержав імя Михаїла, одружився з донькою грецького царя Олексія Комнина, Варварою. Царівна Варвара, відїжджаючи з Греції на Україну до чоловіка, впросила батька свого подарувати для народу українсько-го мощі Святої Варвари. Цар вволив сю волю доньки своєї, і мощі св. Варвари було відвезено до Києва. А чоловік її, князь Михаїл-Святополк, р. 1108 вибудував у Києві велику кам'яну церкву на імя св. Архистратига Михаїла, заступника свого, і з великими почеснями положив в ній мощі Святої Великомучениці Варвари. Так св. Варвара стала заступницею народу українського.

В час нападу на Київ татар з Батием на чолі мощі св. Великомучениці Варвари було добре сховано, і лише по довгих роках, як мичула небезпека татарська, їх знову було положено в тім же храмі.

Ліву руку св. Варвари було залишено в Греції; але за часів Київського митрополита Петра Могилы (в середині

XVIII-го віку) сю руку було перенесено до Воздвиженського Храму в м. Луцьку на Волині, а пізніше до Софіївського собору в Києві.

Року 1847 мощі Св. Варвари було положено в богату срібну труну (раку), в якій спочивають вони в Києві й тепер.

До мощей сих сходяться вірні зі всього світу, шануючи пам'ять Святої Великомучениці.

В Західній Європі Святу Варвару вважають за помічницю й утіху вмираючих. Визнають, що т.м. хто конаючи, молиться до неї, дасть вона силу діждатися сповіді та Святого причастя й не попустить вийти в останню путь негідготовленим. На знак сього й малюють її на образах з келехом.

У Франції-ж та Іспанії мають Святу Варвару за покровительку (патронку) гарматчики та робітники на залізничних заводах і по шкляних гутах. Дуже часто образ її можна побачити на церковних дзвонах, бо тими дзвонами окликають людей на гвалт, коли трафиться пожежа, а Святу Варвару вважають захистницею від вогню та громовиці.

У нас, на Україні, вважаємо Святу Варвару за покровительку та захистницю молодих дівчат, а також — утіхою й помічницею конаючих.

Наш український народ-мученик цілою душею полюбив і віддався „Невісті Христовій, Варварі Прекрасній” та шанує її, як свою українську, національну Святу. На честь її зложив український народ чудові співі-канти, згадає її в своїх прислів'ях та приказках, а образ її можна знайти майже в кожній селянській хаті..

Вірна Церква Українська святкує пам'ять Святої Варвари, Великомучениці 4-го грудня по старому стилю, тоб то 17-го грудня після нового календаря.

Мені важко, я прохаю Бога допомогти мені. Але-ж моя річ служити Богові, а не Його служити мені. Треба тільки згадати се, і тягар полекшає. Толстой.

Рану, заподіяну огнепальною зброєю, ще можна виготити, але рана, заподіяна язиком, ніколи не загоїться.

Перська приповідка.

ВЕЛИКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ПРОЦЕС.

22 грудня скінчився в Йорктоні процес, котрий має далекосяглі значіння для української православної церкви в Канаді. Предметом процесу була православна церква Пресв. Богородиці в Фовм Лейк, Саск. Позовниками були сторонники батюшки-кацапа Івахнюка. Позвані були українські тростісі сеї церкви і два українські православні священники Кирстюки.

Позиваючі спровадили собі свого єпископа А. Филиповського зі Злучених Держав, котрий старався доказати, що він є правильним єпископом на Канаду з Російської місії і тому тільки він і його священники мають право обслуговувати православні церкви в Канаді. Позиваючі стали на становищі, що українська православна церква є сектанська і тому її священники не мають права обслуговувати ніякої православної церкви в Канаді.

Процес тривав 11 днів, і провадив його головний суддя Бравн. Переслухано масу свідків. Українська сторона доказала при помочи документів легальність української православної церкви і її зв'яз з другими православними церквами.

Суддя видав вирок в користь українських тростісів і української православної церкви. Позиваюча сторона, підмовлена до процесу кацапським батюшкою Івахнюком,

на основі вироку стратила право до церкви а також має платити всі кошта процесу, які по обидвох сторонах будуть виносити кілька тисяч доларів. Суддя висловився дуже прихильно про українську православну церкву і обох її священників. Головними свідками в процесі були Филиповський і Свистун. Інтереси української православної церкви підчас процесу боронили адвокати Мих. Стечишин і Стюарт з Йорктона. Процес за церкву у Фовм Лейк доказав для цілої Канади легальне становище української греко-православної церкви.

ПРОТЕСТАНТСЬКІ ПРИЧЕРИ НЕ СВЯТІ.

В Новата, Оклагома, призвала лава присяглих вищим методиского причера Джозефа Утса. Утс був оскаржений за зведення 14-літньої дівчини. Закон приписує за се кару п'ять дів в'язниці.

ПРАВОСЛАВНИЙ ЕПИСКОП ДЛЯ МАДЯРІВ.

2 листопада відбулося у Відні в церкві св. Сави рукоположення бувшого мадярського римо-католицького священника д-ра Яноша Терек на православного єпископа. Др. Терек був давніше професором канонічного права в колегії св. Атаназія в Римі, в теперішню пору був професором політичних наук і біблійної літератури в колегії св. Стефана в Нью Йорку. На єпископа руко-

положено його в ролі місіонера для всіх Мадярів в Америці з катедрою в Питобургу.

Др. Терек приїхав до Америки в 1920 р. і тоді переїшов на православ'є. Від того часу заснував між Мадярами в Америці кілька православних парафій. Обряд рукоположення над д-ром Тереком виконали моравський єпископ Горазд і представник сербського православно-го патріархату, єпископ Досифей. Новий єпископ буде підчинятися сербському патріархови, поки мадярська православна церква не зорганізується в самостійне тіло. Єпископ Терек є першим православним єпископом між Мадярами; Мадяри є з правила

римо-католики. Повстання мадярської православної церкви свідчить, що рух за зриванням з Римом поширюється у різних католицьких краях.

МОЛЕБЕН З ПРИВОДУ ПРИЄДНАННЯ.

З Києва пишуть: „Одержано відомости про приєднання до Української Автокефальної Православної Церкви Канадійської Церкви. Вістка ся викликала в нас велику радість. З приводу сього скрізь по парафіях відслужено урочистий адянчий Молебен. Особливо урочистий Молебен був відслужений у Св. Софії на чолі з Найпочеснішим Отцем Митрополитом Василем” („Дніпро”).

Звіт з 4-го Собору Укр. Прав. Церкви в Канаді. ЯКИЙ ВІДБУВСЯ В ЙОРКТОНІ 16 І 17 ЛИПНЯ, 1924

ПРОМОВА АРХІЄПІСКОПА ІОАННА ТЕОДОРОВИЧА.

(Дальше).

Між иншим домагалися тоді Українці у московського патріарха, щоб завести українську мову в богослуженнях на Україні, та не вийшло нічого. Сподівалися дістати від патріарха грамоту і мав її доручити той сам Платон, що є тепер в Америці. Торгувалися ми з Москалями з тиждень. Вкінці ми питаємо за грамотою, але Платон грамоти не дав.

Серед всего того рішено скликати Всеукраїнський Церковний Собор. Українцям помагав єп. Олексій, та московський патріарх заборонив йому правити Службу, щоби він не міг брати участі.

Собор з московською перевагою почав найперше викладати Українців. Лишив лезво 4-ох, та і ті виступили. Але прийшли большевики і собор припинився.

Серед таких відносин провадилася робота української церкви! Була Центр. Рада, Німці, Гетьман, революція проти гетьмана, що стояв з Москалями. Київ переходив з рук до рук по кілька тижнів. Україна була тепеном чотирох армій — Українці, Поляки, Делікініці і большевики. Се був т. з. чотирокутник смерті.

Коли перемогли большевики, тоді Українцям вдалося дістати Никольський Собор в Києві і тут відправлено першу Службу Богу в українській мові. Торжество було незвичайно величаве. Захоплення було так велике, що 10 000 парохіян записалися за олен день.

Дальше Українці почали старатися о Алекс. Собор, а ще дальше почалась боротьба о храм св. Софії. Москалі скликали зіб'ї і думали не допустити св. Софії до рук Українців, та се їм не вдалося, бо й Українці добре приготувалися.

Наше духовенство почало правити, та російський єпископ Назар заборонив. Тоді пішли до російських єпископів 200 листів жалати, щоби зняв заборону. Російські єпископи пробували втіти, та наш митрополит Радий сказав, що коли не буде дозволу, то він буде правити і без нього.

Українці заснували дальше Всеукраїнську Церковну Раду. В нас було вже українська мова. Єпископ Парафій був з нами, та його настрашили і він покинув.

На київській аїлі 1920 рішено не звертати уваги на московські церквички. Убо українська православна церква вільна від залежності чужих.

Стала ще раз справа Собору та російський митрополит його не признав. Ми ще раз спробували довести до згоди, та було годі. Ми хотіли

українських єпископів, а нам давали Москалів. І ми спробували всіх гідних способів для порозуміння, забралися вкінці до роботи на власну руку.

Про розміри нашої праці можна мати поняття, коли скажу, що я лишив 325 парохій. Таке всюда. Нарід змів підтримати свою справу. За два роки церковної роботи дві пятіх церков на Україні перейшло до наших рук. Відправа відбувається всюда в українській мові. Всі інтелігенти помагають щиро українській справі. Се власне і є прикметою української церкви, що вона визнається інтелігентністю.

А тепер приходимо до справи українізації церкви.

Коли Син Божий навчав, то навчав так, щоби се було людям зрозуміло. І перший дарунок св. Духа — се дар мов. Тимчасом-же Москалі в відношенню до нас не хотіли сего признати і казали, що наша мова до богослуження непридатна, базарна. В перших часах християнства всі мови були добрі, нині люди почали виділяти одні мови з других.

Син Божий лишив нам Євангеліє і се мусить завсідги лишитись найважнішою справою. Однакож Євангеліє має бути святість не лише на столі, але і в серцю. І мови дані людям на те, щоби розкривати людям Євангеліє правди.

Колиж ми впровадили в богослуження мову рідну, Москалі підняли крик, що ми викладаємо святу стару славянську мову, впроваджену св. Кирилом і Методієм. Тількиж треба пам'ятати, що та мова, на яку Св. Кирил і Методій переложили богослужбні книги з мови грецької, се була тодішня народна, звичайна мова. Так же робили й апостоли, що проповідували мовою того народу, між який прийшли.

Однакож і мову старославянську уважали колись також до богослуження непридатною. Проти неї виступили були Німці, що мали римський обряд і святі Братя мусіли її боронити, як мову людям зрозумілу. Те самеж робимо і ми, засновуючи Братство св. Кирила і Методія. Ми боремося за зрозумілу людям мову в богослуженню.

Візьмімо тепер автокефалію.

Автокефалія, се справа самоврядування, се такий лад, де сам народ править близькими йому, його власними справами, без вмішування чужих.

Колись ми залежали від патріарха Царгородського, та його відношення до нас було більше поверховне. Він потверджував митрополита і головню на тім залежність нашої церкви від нього кінчалася. Ціле орудування церковними нашими справами було тоді в руках митрополита — нащ

